

B&B
VIŠJA STROKOVNA ŠOLA

Diplomsko delo višješolskega strokovnega študija
Program: Promet
Modul: Logistika

UPORABA KLAVZUL INCOTERMS NA VZORCU PODJETIJ

Mentor: Mihael Bešter, univ. dipl. inž. tehn. prom.
Lektorica: mag. Nataša Koržija, prof. slov.

Kandidatka: Dragica Zupančič

Kranj, september 2011

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju g. Mihaelu Beštru, univ. dipl. inž. tehn. prom., za mentorstvo in pomoč pri izdelavi diplomske naloge.

Zahvaljujem se lektorici Nataši Koražija, ki je lektorirala mojo diplomsko nalogo.

Zahvaljujem se kolegicam in kolegom za pomoč in spodbudo pri študiju.

IZJAVA

»Študentka Dragica Zupančič izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom Mihaela Beštra, univ. dipl. inž. tehn. prom.«

»Skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem objavo tega diplomskega dela na spletni strani šole.«

Dne _____

Podpis: _____

POVZETEK

Incoterms so trgovinske klavzule, ki jih uporabljamo v kupoprodajni pogodbi. Vsebujejo določbe o razmejitvi obveznosti med prodajalcem in kupcem glede dobave blaga po prodajni pogodbi. S poznavanjem in pravilno uporabo Incoterms se izognemo nesporazumom in nepotrebnim stroškom, ki velikokrat nastanejo zato, ker pravice in obveznosti pogodbenih strank v pogodbi niso bile jasno opredeljene. Incoterms je izdala Mednarodna trgovinska zbornica. Razlog za to so bili različni trgovski običaji v posameznih državah, zaradi česar je prihajalo do nesporazumov in zapletov med kupci in prodajalci pri mednarodni trgovini. Incoterms so bili prvič izdani leta 1936. Od takrat so bili zaradi razvoja trgovine in transporta večkrat revidirani, nazadnje leta 2010. Prejšnja različica Incoterms je vsebovala trinajst klavzul, najnovejša različica jih ima enajst.

KLJUČNE BESEDE:

- incoterms,
- Mednarodna trgovinska zbornica,
- kupoprodajna pogodba,
- obveznosti kupca,
- obveznosti prodajalca.

ABSTRACT

The Incoterms are commercial terms, which are used in contracts, defining various obligations in delivery of goods between seller and buyer. By accepting and considering the right usage of Incoterms, one can avoid various misunderstandings and unnecessary costs arising from vague determination of obligations in contracts. Incoterms were published by International Chamber of Commerce in order to avoid uncertainties due to different interpretations of the rules in different countries. They were firstly published in 1936, but were updated many times, because of development of trade and transport, lastly in 2010. Old version contained 13 terms, new version only 11.

KEYWORDS:

- Incoterms,
- International Chamber of Commerce,
- Commercial contract,
- Obligations of buyer,
- Obligations of seller.

KAZALO

1	UVOD	1
1.1	PREDSTAVITEV PROBLEMA	1
1.2	PREDSTAVITEV OKOLJA.....	1
1.3	PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE	1
1.4	METODE DELA	1
2	ZNAČILNOSTI KUPOPRODAJNIH POSLOV.....	2
3	PREDSTAVITEV INCOTERMS.....	3
3.1	KAJ SO INCOTERMS.....	3
3.2	ZGODOVINA INCOTERMS	4
3.3	INCOTERMS 2000	6
3.3.1	STRUKTURA ZBIRKE INCOTERMS 2000.....	9
3.3.1.1	SKUPINA E.....	10
3.3.1.2	SKUPINA F.....	11
3.3.1.3	SKUPINA C	15
3.3.1.4	SKUPINA D	19
3.3.2	INCOTERMS 2010	25
3.3.2.1	NOVI KLAVZULI DAP IN DAT	25
3.3.2.2	KLASIFIKACIJA KLAVZUL	25
3.3.2.3	PRAVILA ZA DOMAČO IN MEDNARODNO TRGOVINO.....	26
3.3.2.4	ELEKTRONSKO POSLOVANJE	26
3.3.2.5	TRANSPORTNO ZAVAROVANJE	27
3.3.2.6	VARNOST	27
3.3.2.7	TERMINALSKI MANIPULATIVNI STROŠKI	27
3.3.2.8	PRODAJNE VERIGE	27
4	RAZISKAVA UPORABA KLAVZUL INCOTERMS NA VZORCU PODJETIJ.....	28
4.1	PREDSTAVITEV ANKETE	28
4.2	IZVEDBA ANKETE	29
4.3	PREDPOSTAVKE.....	29
5	REZULTATI ANKETE	30
5.1	TRANSPORT PRI NABAVI.....	30
5.2	INCOTERMS PRI NABAVI	31
5.3	TRANSPORT PRI PRODAJI	32
5.4	INCOTERMS PRI PRODAJI.....	34
5.5	DOKUMENTI	35
5.6	UVELJAVLJANJE DOLOČB	36
5.7	IZVAJANJE INCOTERMS.....	37
5.8	DEJAVNOST PODJETJA	37
5.9	SPREMLJANJE NOVOSTI	38
6	ZAKLJUČEK	39
	LITERATURA IN VIRI	40
	KAZALO TABEL	41
	KAZALO GRAFOV	41
	KRATICE IN AKRONIMI	41

1 UVOD

1.1 PREDSTAVITEV PROBLEMA

Trend rasti mednarodnega poslovanja vodi do vedno večjega števila mednarodnih kupoprodajnih pogodb in s tem do vedno pogostejše uporabe Incoterms. Incoterms so trgovinske klavzule, ki se uporabljajo v kupoprodajni pogodbi in so pomemben člen predvsem mednarodnega transporta. Predstavljajo skupek pravil, ki se nanašajo na obveznosti prodajalca in kupca pri dobavi blaga. Z določitvijo klavzule Incoterms se izognemo nejasnostim, kje je mesto prehoda rizika z ene osebe na drugo. Da ne bi prihajalo do nesporazumov ali sporov med prodajalci in kupci, je priporočljivo, da pogodbeni stranki v medsebojnih dogovorih natančno navedeta klavzulo, na katero se bosta sklicevali. Incoterms je že davnega leta 1936 vpeljala Mednarodna trgovinska zbornica, predvsem zaradi tega, ker so pogodbene stranke različno razumele in tolmačile uporabljene izraze.

Čeprav se nam zdi uporaba klavzul sama po sebi umevna, imamo občutek, da veliko podjetij ne posveča dovolj pozornosti pravilni uporabi Incoterms. Zato nas v diplomskem delu zanima razširjenost uporabe posameznih klavzul na vzorcu podjetij.

1.2 PREDSTAVITEV OKOLJA

Podatke o uporabi posameznih vrst klavzul Incoterms smo pridobili v različnih slovenskih podjetjih, ki se ukvarjajo s proizvodnjo, trgovino, zastopanjem in inženiringom. Podjetja smo kontaktirali po elektronski pošti. Podatke smo pridobili s pomočjo ankete, katero smo poslali v podjetja. Naša želja je bila, da bi pri izpolnjevanju ankete sodelovalo čim več podjetij in tako poskrbelo za dovolj velik vzorec.

1.3 PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE

Ker smo začeli diplomsko nalogo pisati v času veljavnosti Incoterms 2000, se bomo pri izdelavi diplomske naloge omejili na vsebino teh klavzul. Predpostavljamo, da veliko podjetij še ne pozna dovolj dobro in ne uporablja najnovejše različice Incoterms 2010, ki so vstopili v veljavo s 1. januarjem 2011.

1.4 METODE DELA

Za izdelavo diplomske naloge bomo uporabili sledeče metode:

- metodo deskripcije – opisovanje teoretičnih dejstev in pojavov,
- metodo kompilacije – povzemanje tujih misli, pojavov, trditev ter
- metodo anketiranja – neposredno zbiranje podatkov v različnih podjetjih.

2 ZNAČILNOSTI KUPOPRODAJNIH POSLOV

Kupoprodajna pogodba je sporazumna in dogovorjena izjava volje med ponudnikom – prodajalcem in povpraševalcem – kupcem. Pri sklenitvi pogodbe se kupec in prodajalec prosto pogajata o specifičnih pogojih kupoprodajne pogodbe. Ti pogoji vključujejo cene, količine in lastnosti blaga. S kupoprodajno pogodbo se stranki medsebojno dogovorita, da bosta menjali izdelke ali storitve za denar. S sklenitvijo le-te imata obe vsaka svoje obveznosti, tako pravice kot tudi dolžnosti iz pogodbe. Kupoprodajna pogodba je še vedno glavni instrument, preko katerega se odvija promet blaga in storitev.

Pri vsakem sklepanju pogodb je potrebno upoštevati temeljna načela obligacijskega prava, ki ga ureja Obligacijski zakonik, ki je v veljavi od leta 2002, pred tem pa je pogodbene obveznosti urejal Zakon o obligacijskih razmerjih.

Pri mednarodnih pogodbah ima poseben pomen tako imenovana Dunajska konvencija – Konvencija Združenih narodov o pogodbah o mednarodni prodaji blaga. Ta konvencija na enoten način ureja nekatera ključna pravila mednarodne prodaje blaga in se uporablja neposredno pri vseh mednarodnih kupoprodajnih pogodbah, razen če uporaba Dunajske konvencije ni posebej (zakonsko ali pogodbeno) izključena. Konvencija se uporablja izključno po volji strank, hkrati pa morata biti tudi državi obeh pogodbenih strank članke konvencije. Dunajska konvencija pravi, da je potrebno pogodbo spoštovati, in v primerjavi z Obligacijskim zakonikom podrobneje ureja trenutek prehoda nevarnosti med prodajalcem in kupcem.

Skoraj vedno pa se v mednarodni trgovini uporabljajo trgovinske klavzule Incoterms, katere natančneje določajo nekatere medsebojne pravice in obveznosti pogodbenih strank. Z določitvijo Incoterms se pogodbene stranke izognejo sporom in nesporazumom zaradi različnega razumevanja predpisov in običajev v posameznih državah.

Pri prodajni pogodbi je zelo pomemben trenutek prehoda nevarnosti za naključno uničenje blaga, torej kraj, v katerem mora prodajalec izročiti blago kupcu. Če se pogodbeni stranki v pogodbi posebej ne dogovorita, kje bo blago dobavljeno, je v zakonu vsebovana dispozitivna norma, ki določa, da je treba blago dobaviti v prodajalčevem kraju.

Večina pogodb je distančnih, kar pomeni, da je potrebno blago prepeljati iz kraja v kraj. Blago lahko prepelje prodajalec (z lastnim prevoznim sredstvom), kupec (blago gre iskati sam) ali pa blago prepelje tretja oseba (najpogosteje je to prevoznik, ki opravlja prevozniško dejavnost). Ker transport predstavlja določeno nevarnost za blago, je potrebno v sami pogodbi določiti, kdo nosi stroške prevoza, embalaže, carine, zavarovanja prevoza, riziko izgube ali poškodbe blaga in podobno. To določimo takrat, ko se stranki dogovorita, katero klavzulo Incoterms bosta vključili v pogodbo. Na podlagi dogovorjenih Incoterms se oblikuje tudi prodajna cena. V praksi se največkrat uporablja klavzula, kjer je določitev kritične točke nekje vmes.

Uporaba klavzul Incoterms ni obvezna, je pa zelo priporočljiva. O njihovi uporabi se morata pogodbeni partnerja dogovoriti.

3 PREDSTAVITEV INCOTERMS

3.1 KAJ SO INCOTERMS

Incoterms je kratica za International Commercial Terms (mednarodni trgovinski termini). Incoterms so standardne trgovinske klavzule, ki se uporabljajo v kupoprodajni pogodbi. Incoterms je zaščitena blagovna znamka in je zaščitena z avtorskimi pravicami Mednarodne trgovinske zbornice – MTZ (International Chamber of Commerce – ICC).

Incoterms so eden najširše sprejetih standardov mednarodne poslovne prakse Mednarodne trgovinske zbornice. Incoterms razvija, posodablja in promovira Komisija Mednarodne trgovinske zbornice za gospodarsko pravo in prakso. Komisija Mednarodne trgovinske zbornice za gospodarsko pravo in prakso s svojimi predpisi olajšuje mednarodno trgovino, spodbuja pošteno in uravnoteženo samoureditvev ter predpisuje pravne okvirje v mednarodnem poslovanju med podjetji. Mednarodna trgovinska zbornica je nevladna organizacija.

Mednarodna trgovinska zbornica je uvedla sistem teh klavzul z namenom, da omogoči udeležencem v mednarodnih prodajnih pogodbah lažjo odločitev, katero klavzulo naj v določenem primeru uporabijo, uporaba teh pa zmanjšuje zaplete zaradi različnih pojmovanj klavzul. Glavni namen teh pravil je določiti pravice in dolžnosti prodajalcev in kupcev. K temu štejemo:

- kraj izpolnitve dobavne obveznosti (kraj prenosa rizika oziroma lastništva),
- kraj, v katerem preidejo stroški prevoza, zavarovanja in podobno od prodajalca na kupca,
- določilo, kdo je odgovoren za priskrbo prevoznih sredstev in prevoznih listin,
- določila, kdo mora opraviti izvozne, tranzitne ali uvozne formalnosti, vključno s carinjenjem, oziroma kdo mora plačati dajatve in takse.

Klavzule Incoterms se uporabljajo z namenom poenotenja mednarodnih pravil za tolmačenje najbolj pogostih trgovinskih pojmov. Največkrat se uporabljajo v mednarodni trgovini, to je v trgovini med pogodbenima strankama, ki imata sedež podjetja v različnih državah. Zato je ena njihova osnovnih nalog poenotenje poslovnih običajev strank iz različnih držav sveta. Urejajo določen del razmerja strank v mednarodni prodajni pogodbi: kraj in čas izročitve blaga kupcu, kraj in čas prehoda nevarnosti v primeru poškodovanja, izgube ali uničenja blaga, kraj in čas prehoda blagovnih stroškov ter druge pravice in obveznosti v zvezi z odpremo blaga (pakiranje, carinjenje ...). Uporabljajo jih tudi v notranji trgovini. Uporaba klavzul je izjemno pomembna, saj glede na njih prodajalec izračuna svojo prodajno ceno.

Uporaba klavzul Incoterms ni obvezna. Pogodbena partnerja se morata o njihovi uporabi izrecno dogovoriti. Incoterms urejajo odnos le med prodajalcem in kupcem, nimajo pa nobenega vpliva na razmerje strank s prevoznikom. Incoterms ravno tako

ne določajo, kdaj mora biti blago plačano ali kdaj se lastništvo blaga prenese od prodajalca na kupca.

Ker se z njihovo pomočjo trgovci v različnih državah lažje sporazumejo, lajšajo poslovanje v mednarodni trgovini.

Incoterms določajo pravice in obveznosti pogodbenih strank glede dobave prodanega blaga. Z določitvijo Incoterms v prodajni pogodbi se izognemo nejasnostim, kje je mesto prehoda rizika z ene osebe na drugo. Kot ključni element mednarodnih kupoprodajnih pogodb pogodbenima partnerjema povedo, kaj je potrebno storiti v zvezi s prevozom blaga od prodajalca do kupca, z izvozno-uvoznim carinjenjem, razlagajo pa tudi delitev stroškov in tveganj med njima. Načeloma velja, da Incoterms določajo:

- kraj in način dobave blaga,
- trenutek prehoda nevarnosti, uničenja, izgube ali poškodovanja blaga,
- kdo nosi stroške v zvezi z dobavo blaga.

Nepoznavalci imajo lahko o Incoterms popolnoma drugačne predstave. Pogosto se dogaja, da jih napačno razumejo. Nekateri menijo, da se uporabljajo v prevoznih pogodbah in ne v prodajnih, ali pa, da dogovorjene klavzule prevzamejo vse dolžnosti, ki jih stranke lahko vključijo v prodajno pogodbo.

Večina pogodb, ki so sklenjene po 1. januarju 2000, se nanaša na najnovejšo izdajo pravil Incoterms, ki so začeli veljati na ta datum. V pogodbi je tako pravilno sklicevanje na "Incoterms 2000", razen če se stranki ne odločita drugače. Starejša različica pravil Incoterms, npr. Incoterms 1990, je še vedno zavezujoča, če je vključena v pogodbe, ki so neizpolnjene in imajo datum sklenitve pred 1. januarjem 2000.

Različice pravil Incoterms, ki so izdane pred letom 2000, se še vedno lahko vključi v prihodnje pogodbe, če stranki tako dogovorita. Vendar pa to ni priporočljivo, ker je najnovejša različica Incoterms pravil v skladu z najnovejšim razvojem dogodkov v poslovni praksi. Zato je pomembno, da se zaradi revizij in sprememb Incoterms klavzul v prodajni pogodbi izrecno definira, katera različica Incoterms je dogovorjena. Običajno se pogodbeni stranki dogovorita za zadnjo revidirano različico Incoterms.

Incoterms 2000 je potrdila Komisija Združenih narodov za mednarodno trgovinsko pravo (UNCITRAL) in je trenutno na voljo v 31 jezikih.

3.2 ZGODOVINA INCOTERMS

Zaradi različne uporabe in razlage pravnih, trgovinskih in tehničnih izrazov so se v mednarodnem blagovnem prometu pojavljale ovire. Zato so razne organizacije skušale poenotiti pravila mednarodnega poslovanja. Kljub temu da se to vsebinsko ni posrečilo, so s tem želele doseči vsaj enotno razlago izrazov, ki so bili vsem skupni in so jih običajno uporabljali. Prva obsežnejša in pregledna zbirka enotnih pravil so Ameriške zunanjetrgovinske definicije (AFTD), ki so jih leta 1919 izdale glavne ameriške zunanjetrgovinske organizacije. Po zgledu te zbirke je posebni

odbor Mednarodne trgovinske zbornice že leta 1921 pričel pri članicah (gospodarskih zbornicah iz različnih držav) zbirati njihove domače razlage za najpogostejše uporabljene prevozne klavzule v mednarodnem poslovanju. Prvotna zbirka s celotnim nazivom International Rules for the Interpretation of Trade Terms ali skrajšano International Commercial Terms (Incoterms) je vsebovala enajst klavzul in je bila prvič predstavljena leta 1936. Strokovnjaki s področja prava in trgovine so klavzule sedemkrat posodobili, in sicer leta 1953, 1967, 1976, 1980, 1990, 2000 in nazadnje leta 2010.

Glavni razlogi za posodobitev klavzul so potrebne prilagoditve Incoterms pravil za sodobno poslovno prakso. Prva izdaja Incoterms je bila osredotočena na prevoz blaga po morju, kasneje revidirane izdaje pa so odražale povečano uporabo drugih načinov transporta v mednarodni trgovini in vse večjo težnjo za prodajo blaga po pogojih »dobavljeno«. Leta 1953 je bila končana temeljita revizija prve izdaje, leta 1967 so dodali paritete »dobavljeno«, leta 1976 je bila dodana pariteta za zračni prevoz, leta 1980 sta se pojavila dva pomembna nova trgovska termina, in sicer FCA in CIP. Tako je, na primer, eden glavnih razlogov za posodobitev klavzul Incoterms leta 1990 potreba po njihovi prilagoditvi zaradi vse pogostejše uporabe elektronske obdelave podatkov. S to verzijo je postalo to omogočeno, ker lahko pogodbene stranke namesto klasičnih dokumentov in transportnih listin (fakture, carinski dokumenti, transportne listine in dokumenti, s katerimi se dokazuje odprema blaga), uporabljajo elektronski način komuniciranja (elektronsko izmenjavo podatkov, imenovano EDI – electronic data interchange), ki nadomesti dokumente in ima po zakonu enak status kot klasične listine. Eden od razlogov za posodobitev je tudi pojav novih tehnik prevoza v mednarodni trgovini, še posebej unifikacija blaga v kontejnerjih, multimodalni prevoz in Ro-Ro (roll on – roll off), prevozi v cestnih vozilih in železniških vagonih ter v pomorskem prevozu na kratkih relacijah. Vse spremembe pri Incoterms 2000, bodisi vsebinske ali formalne, so bile sprejete na podlagi temeljite raziskave med uporabniki Incoterms, na podlagi vprašanj, ki jih je Mednarodna trgovinska zbornica prejela od leta 1990. Sprejete vsebinske spremembe so bile na dveh področjih: carinjenje in plačilo dajatev obveznosti v skladu s FAS in DEQ ter nakladanje in razkladanje v skladu s FCA.

Najnovejša, osma različica Incoterms 2010 je bila objavljena 27. septembra 2010, nova pravila pa so začela veljati 1. januarja 2011. Pri tej različici so snovalci upoštevali širitev carinskega območja (Evropska unija), povečanje uporabe elektronskih komunikacij, skrb za varnost po 11. septembru 2000 in najnovejši razvoj dogodkov v trgovini.

Glavne spremembe so:

- ukinitvev štirih pogojev (DAF, DES, DEQ in DDU) in uvedba dveh novih izrazov; DAP – Delivered at Place: dobavljeno na kraju in DAT – Delivered at Terminal: dobavljeno na terminalu. Število klavzul se je iz trinajst zmanjšalo na enajst,
- oblikovanje dveh skupin namesto štirih. Tako imamo eno skupino za katerokoli vrsto in način prevoza in drugo za pomorski transport in prevoz po notranjih plovniških poteh.

INCOTERMS 2000	INCOTERMS 2010
EXW – Ex Works/Franko tovarna	EXW – Ex Works/Franko tovarna
FCA – Free Carrier/Franko prevoznik	FCA – Free Carrier/Franko prevoznik
FAS – Free Alongside Ship/Franko ladijski bok	FAS – Free Alongside Ship/Franko ladijski bok
FOB – Free On Board/Franko na ladijski krov	FOB – Free On Board/Franko na ladijski krov
CFR – Cost and Freight/Stroški in prevoznina	CFR – Cost and Freight/Stroški in prevoznina
CIF – Cost, Insurance and Freight/Stroški, zavarovanje in prevoznina	CIF – Cost, Insurance and Freight/Stroški, zavarovanje in prevoznina
CPT – Carriage Paid To/Prevoz plačan do	CPT – Carriage Paid To/Prevoz plačan do
CIP – Carriage and Insurance Paid to/Prevoz in zavarovanje plačana do	CIP – Carriage and Insurance Paid to/Prevoz in zavarovanje plačana do
DAF – Delivered at Frontier/Dobavljeno na meji	DAT – Delivered at Terminal/Dobavljeno na terminal
DES – Delivered Ex Ship/Dobavljeno na ladji	DAP – Delivered at Place/Dobavljeno na kraj
DEQ – Delivered Ex Quay/Dobavljeno na obali	DDP – Delivered Duty Paid/Dobavljeno ocarinjeno
DDU – Delivered Duty Unpaid/Dobavljeno neocarinjeno	
DDP – Delivered Duty Paid/Dobavljeno ocarinjeno	

Tabela 1: Primerjava Incoterms 2000 z Incoterms 2010

(Vir: <http://amcialicante.wordpress.com/2010/11/01/revision-incoterms-incoterms-2010>)

3.3 INCOTERMS 2000

Poznamo 13 vrst klavzul. Razdeljene so v štiri skupine. Sedem vrst klavzul se uporablja za vrste prevoza, šest vrst pa se jih uporablja zgolj za ladijski prevoz.

Kot vidimo v Tabeli 1, lahko nekatere Incoterms uporabljajo pri vseh vrstah transporta: EXW, FCA, CPT, CIP, DAF, DDU in DDP, medtem ko lahko pri ladijskem transportu uporabljamo le klavzule FAS, FOB, CFR, CIF, DES in DEQ.

Klavzula	Cestni transport	Železniški transport	Pomorski transport	Letalski transport	Multimodalni transport
EXW	X	X	X	X	X
FCA	X	X	X	X	X
FAS			X		
FOB			X		
CFR			X		

CIF			X		
CPT	X	X	X	X	X
CIP	X	X	X	X	X
DAF	X	X	X	X	X
DES			X		X
DEQ			X		X
DDU	X	X	X	X	X
DDP	X	X	X	X	X

Tabela 2: Uporaba klavzul glede na vrsto transporta

(Vir: avtorica)

Vsak Incoterm je označen s kratico, sestavljeno iz treh črk. Navedene kratice nam povedo, kje velja dogovorjena prodajna cena. Zato mora biti takoj za kratico naveden kraj (npr. EXW Celje).

Skupina E: odhod → blago je na razpolago v prodajalčevih prostorih, prodajalec ima minimalno obveznost. Kupcu blago izroči v svojih prostorih. Po prevzemu blaga nosi kupec vse stroške in nevarnost v zvezi z blagom.

- EXW – EX WORKS: franko tovarna (ime kraja)

Pri tej klavzuli ima prodajalec obveznost, da na določen kraj (ki je označen ob klavzuli) dobavi blago oziroma stori vse, da lahko kupec na tem kraju prevzame blago. Zato je ob klavzuli običajno naveden kraj, kjer je blago proizvedeno oziroma skladiščeno. Blago mora biti primerno embalirano. Prodajalec nima obveznosti v zvezi z nakladanjem blaga na vozilo, za to mora poskrbeti kupec. Prav tako mora kupec organizirati prevoz in kriti stroške prevoza, morebitnih izvoznih carin in drugih dajatev. Nevarnost od prodajalca preide na kupca v trenutku, ko prodajalec omogoči prevzem blaga oziroma ko kupec ali oseba v njegovem imenu (npr. prevoznik, ki ga je kupec izbral) fizično prevzame blago. Če kupec zamuja s prevzemom, preide nevarnost na kupca že od dogovorjenega datuma za prevzem. Prav tako poškodbe ali uničenje blaga med nakladanjem na vozilo bremenita kupca.

Skupina F: glavni prevoz ni plačan → prodajalec se obveže, da bo izročil blago v odpremnem kraju prevozniku, ki ga imenuje kupec. Kupec prevzame stroške in nevarnost v zvezi z blagom od kraja ali dneva dobave in plača glavni prevoz.

- FCA – FREE CARRIER: franko prevoznik (+ ime kraja),
- FAS – FREE ALONGSIDE SHIP: franko ob ladijski bok (+ ime pristanišča odpreme),
- FOB – FREE ON BOARD: franko na ladijski krov (+ ime pristanišča odpreme).

Bistvena razlika med skupino E in to skupino je, da mora prodajalec blago dobaviti določenemu prevozniku ali drugi osebi, ki jo je izbral kupec (npr. špediter), tako da ta določen prevoznik ni nujno prvi prevoznik, ki blago dejansko odpelje iz tovarne. Če je določen prevoznik s strani kupca konkreten ladjar oziroma njegova ladja, mora prodajalec organizirati oziroma opraviti del prevoza do izročitve blaga temu določenemu prevozniku. Obveznost prodajalca glede dobave ni izpolnjena samo s tem, da pripravi blago za prevzem, ampak ga mora tudi izročiti določenemu

prevozniku. Pri nekaterih klavzulah iz te skupine obveznost dobave prevozniku pomeni, da mora prodajalec blago tudi fizično izročiti prevozniku – ga naložiti na prevozno sredstvo (FCA + prodajalčevi prostori, FOB), pri drugih pa, da mora dati blago na razpolago prevozniku (FCA + ime kraja, FAS). Prevoz od te točke dalje bremeni kupca, ki mora sam poiskati prevoznika in nositi stroške prevoza. Klavzule skupine F se običajno uporabljajo takrat, kadar večji del prevoza krije kupec.

Skupina C: glavni prevoz je plačan → glavni prevoz plača prodajalec, ki sklene tudi prevozno pogodbo, vendar ne prevzame tveganja za morebitno izgubo ali poškodbo blaga in morebitnih dodatnih stroškov, ki bi nastali po odpremi blaga z dogovorjenega kraja. Kljub temu pa še vedno nosi del stroškov onstran kritične točke. Po klavzuli CIF in CIP mora prodajalec na svoje stroške skleniti tudi zavarovanje blaga do namembnega kraja, vendar pa je uporabnik tega zavarovanja kupec, ki prevzame nevarnost od odpravnega do namembnega kraja.

- CFR – COST AND FREIGHT: stroški in prevoznina (+ navedeno namembno pristanišče),
- CIF – COST, INSURANCE AND FREIGHT: stroški, zavarovanje in prevoznina (+ navedeno namembno pristanišče),
- CPT – CARRIAGE PAID TO: prevoz plačan do (+ naveden namembni kraj),
- CIP – CARRIAGE AND INSURANCE PAID TO: prevoz in zavarovanje plačana do (+ naveden namembni kraj).

Klavzule v tej skupini imenujemo tudi odpreme klavzule, kar pomeni, da dolžnost prodajalca ni le izročitev blaga prevozniku, ampak tudi organizirati prevoz (odpremi blago). Značilnost teh klavzul je, da sta točka, ko nevarnost preide s prodajalca na kupca, in točka, ko stroški preidejo, ločeni, medtem ko se pri klavzulah E in F obe točki načelno pokrivata. Po tej klavzuli mora prodajalec organizirati prevoz in nositi stroške do določene točke, na tej točki pa kupec prevzame nerazloženo blago. Tako stroški prevoza in z njimi povezani običajni stroški bremenijo prodajalca, toda nevarnost že prej preide s kupca na prodajalca, in sicer takrat, ko prodajalec odpremi blago. Ko prodajalec sklene prevozno pogodbo in izroči blago prevozniku, izpolni obveznost dobave po prodajni pogodbi.

Skupina D: prihod → prodajalec ima maksimalno obveznost, obveznost glede izročitve blaga se premakne v namembno državo. Prodajalec nosi vse stroške in tveganja, dokler blago ni prepeljano v namembni kraj.

- DAF – DELIVERED AT FRONTIER: dobavljeno na meji (+ ime kraja),
- DES – DELIVERED EX SHIP: dobavljeno na ladji (+ navedeno namembno pristanišče),
- DEQ – DELIVERED EX QUAI: dobavljeno na obali (+ navedeno namembno pristanišče),
- DDU – DELIVERED DUTY UNPAID: dobavljeno neocarinjeno (+ naveden namembni kraj),
- DDP – DELIVERED DUTY PAID: dobavljeno ocarinjeno (+ naveden namembni kraj).

Te klavzule imenujemo tudi klavzule o prispetju. Prodajalec nosi stroške prevoza in stroške nevarnosti za poškodbe in uničenje blaga do navedenega kraja. Obveznost dobave izpolni takrat, ko v namembnem kraju kupcu omogoči prevzem blaga. Blago je pri klavzulah DAF, DES, DDU in DDP dobavljeno nerazloženo, pri klavzuli DEQ pa razloženo. Prodajalec ni dolžan, razen pri klavzuli DDP, blaga uvozno ocariniti.

3.3.1 STRUKTURA ZBIRKE INCOTERMS 2000

V tem poglavju bomo podrobneje pogledali vsebino prej navedenih klavzul. Vsaka klavzula ima uvodne določbe, ki so zrcalno razvrščene v deset točk, kjer določimo medsebojne obveznosti prodajalca in kupca tako, da pravice ali obveznosti prodajalca dopolnjujejo obveznosti ali pravice kupca. Če določena obveznost bremeni prodajalca, struktura zrcalno zanika, da ta obveznost ne bremeni kupca. Če pa določena obveznost ne bremeni prodajalca, v zrcalni sliki bremeni kupca. V njih je opredeljeno, kdaj se šteje, da je prodajalec blago dobavil kupcu.

Točka A1 oziroma B1: zagotovitev blaga in plačilo cene

Zavezuje prodajalca, da zagotovi blago v skladu s kupoprodajno pogodbo, kupca pa zavezuje, da mora blago plačati.

Točka A2 oziroma B2: dovoljenja, potrdila in formalnosti

Določa, katera od strank je dolžna pridobiti dovoljenja ali potrdila ter opraviti formalnosti v zvezi z izvoznim in/ali uvoznim carinjenjem ter tranzitom.

Točka A3 oziroma B3: pogodbe o prevozu in zavarovanju

Določa, katera od strank je dolžna skleniti pogodbe za prevoz in/oziroma zavarovanje blaga ter katera krije stroške v zvezi s temi pogodbami.

Točka A4 oziroma B4: dobava in prevzem

Opredeljuje, kdaj in kje mora prodajalec izvršiti dobavo blaga, s katero izpolni glavno obveznost po prodajni pogodbi. Na primer po klavzuli EXW, ko da blago kupcu na razpolago v navedenem kraju, nenalozeno na vozilo kupca, na dogovorjen dan ali v okviru dogovorjenega roka.

Kupca pa obvezuje, da prevzame dobavo, ko je blago dobavljeno v skladu z obveznostmi prodajalca po točki A4.

Točka A5 oziroma B5: prehod nevarnosti

Določa točko, na kateri nevarnost uničenja ali poškodovanja blaga preide s prodajalca na kupca. Kupec običajno nosi nevarnost od trenutka, ko se po točki A4 šteje, da mu je bilo blago dobavljeno.

Točka A6 oziroma B6: delitev stroškov

Določa točko, od katere stroški v zvezi z blagom bremenijo kupca.

Običajno nosi kupec stroške od trenutka, ko mu je blago v skladu s točko A4 dobavljeno, oziroma od trenutka, ko pride v zamudo s prevzemom, ali če ne izpolni svoje obveznosti po točki A7. Incoterms od tega pravila odstopajo v klavzulah skupine C, po katerih nosi prodajalec stroške, opredeljene v klavzuli, do kraja, navedenega poleg klavzule. V primeru CIF "stroški, zavarovanje in prevoznina"

(navedeno namembno pristanišče) nosi prodajalec prevozne in zavarovalne stroške ter prevoznine vse do navedenega pristanišča.

Točka A7 oziroma B7: obvestilo prodajalca in kupca

Določa obveznosti pri medsebojnem obveščanju strank. Prodajalec je dolžan kupca obvestiti, kdaj in kje mu bo blago predal, kupec pa je dolžan prodajalcu poslati obvestilo o času in kraju prevzema blaga, kadar ima po pogodbi pravico, da sam podrobneje določi čas in točko, do katere naj bo blago dostavljeno.

Točka A8 oziroma B8: dokaz o dobavi

Dokaz o dobavi, prevozna listina ali enakovredno elektronsko sporočilo določa obveznosti strank glede dokazov o dobavi in glede prevoznih listin. Običajno mora prevozne listine priskrbeti prodajalec, kupec pa jih mora sprejeti, če so v skladu z zahtevami po pogodbi.

Stranki si lahko listine zamenjata tudi z enakovrednim elektronskim sporočilom (EDI), saj Incoterms dopuščajo, da se stranki dogovorita, da si bosta pošiljali medsebojna sporočila po elektronski pošti.

Točka A9 oziroma B9: embalaža, kontrola, pakiranje, označevanje

Prodajalec mora običajno na svoje stroške zagotoviti kontrolo blaga pred dobavo. Običajno pakiranje, ki ustreza blagu in zahtevam prevoza, bremeni prodajalca. Prodajalec mora embalažo ustrezno označiti.

Točka A10 oziroma B10: druge obveznosti

V tem dopolnilu gre za vprašanje, katera od strank je dolžna pridobiti podatke in listine, ki so potrebne za izvoz, uvoz, zavarovanje oziroma tranzit blaga, in katera krije te stroške in obveznosti pri medsebojni pomoči pogodbenih strank.

V klavzulah so posebej opredeljene dolžnosti strank pri uvoznem oziroma izvoznem carinjenju. Po osnovnem pravilu krije izvozno carinjenje prodajalec, uvozno pa kupec. Od tega pravila Incoterms odstopajo le v klavzuli EXW, po kateri izvozno carinjenje bremeni kupca, in v klavzuli DDP, po kateri je dolžan blago uvozno ocariniti prodajalec.

3.3.1.1 SKUPINA E

Klavzula skupine E: imenujemo jo tudi prevzemna klavzula – EXW – iz tovarne.

Prodajalec postavi blago na razpolago v svoji tovarni ali skladišču, izvozno neocarinjeno in nenaloženo na kakršnokoli vozilo, na katerem bo odpeljano. Prodajalec ni odgovoren za natovarjanje blaga na vozilo, ki ga zagotovi kupec, kakor tudi ne za carinjenje blaga zaradi izvoza, v kolikor ni drugače dogovorjeno. Ta klavzula predstavlja za prodajalca minimalno obveznost, kajti kupec nosi vse stroške in riziko v zvezi s prevzemom blaga v prodajalčevih prostorih.

To klavzulo lahko uporabljamo pri vseh vrstah prevoza, tudi pri multimodalnem prevozu.

STORITEV	Klavzula EXW
Skladiščenje	Prodajalec

Pakiranje	Prodajalec
Stroški natovarjanja blaga	Kupec
Domači transport	Kupec
Terminalski stroški	Kupec
Špediterski stroški	Kupec
Natovarjanje na prevozno sredstvo	Kupec
Izvozno carinjenje	Kupec
Zavarovanje blaga	Kupec
Mednarodni transport	Kupec
Raztovarjanje na terminalu	Kupec
Uvozno carinjenje	Kupec
Stroški carine in davka	Kupec
Dostava blaga v namembni kraj	Kupec
Raztovarjanje blaga	Kupec

Tabela 3: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli EXW

Primarna dolžnost prodajalca pri tej klavzuli je:

- dati blago kupcu na razpolago v svojih prostorih.

Primarna dolžnost kupca pri tej klavzuli:

- prevzeti blago v prodajalčevih prostorih,
- na svoje stroške in riziko urediti vse potrebno za prevoz blaga do namembne točke.

Obvezni dokumenti:

- trgovska faktura,
- potrdilo kupca o prevzemu blaga.

Neobvezni dokumenti:

- dokumenti, potrebni za izvoz ali tranzit blaga preko drugih držav ali za uvozno carinjenje.

3.3.1.2 SKUPINA F

Klavzule skupine F – glavnega prevoza ne plača prodajalec. V tej skupini so tri klavzule: FCA, FAS in FOB.

FCA – Free Carrier (franko prevoznik, naveden kraj).

Prodajalec izpolni svojo obveznost, ko je na dogovorjenem mestu predal izvozno ocarinjeno blago prevozniku, ki ga je določil kupec. Do predaje blaga nosi vse stroške in nevarnosti. Kupec mora imenovati prevoznika ali špediterja in prevzeti vse stroške in riziko od izročitve pošiljke. Če kupec ni določil natančnega mesta, lahko prodajalec izbira v okviru s pogodbo predvidenega mesta ali področja, kjer mora prevoznik prevzeti blago. Če se dobava blaga opravi v prodajalčevih prostorih, je prodajalec odgovoren za nakladanje, če pa dobava poteka v drugem kraju, prodajalec ni odgovoren za razkladanje in kupec prevzame blago na prevoznem

sredstvu. Ko je po trgovskih uzancih potrebna pomoč prodajalca pri sklepanju pogodbe s prevoznikom, lahko prodajalec nastopa na tveganje in stroške kupca.

To klavzulo uporabljamo v kopenskem, zračnem in pomorskem prometu, torej ne glede na način prevoza, pa tudi za multimodalni prevoz.

STORITEV	Klavzula FCA
Skladiščenje	Prodajalec
Pakiranje	Prodajalec
Stroški natovarjanja blaga	Prodajalec
Domači transport	Prodajalec
Terminalski stroški	Prodajalec
Špediterski stroški	Kupec
Natovarjanje na prevozno sredstvo	Kupec
Izvozno carinjenje	Prodajalec
Zavarovanje blaga	Kupec
Mednarodni transport	Kupec
Raztovarjanje na terminalu	Kupec
Uvozno carinjenje	Kupec
Stroški carine in davka	Kupec
Dostava blaga v namembni kraj	Kupec
Raztovarjanje blaga	Kupec

Tabela 4: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli FCA

Primarna dolžnost prodajalca pri klavzuli FCA je:

- dobaviti blago na imenovani točki prevozniku, ki ga imenuje kupec,
- opraviti izvozno carinjenje,
- priskrbeti dokaz o izročitvi blaga prevozniku.

Primarna dolžnost kupca pri klavzuli FCA je:

- imenovati prevoznika,
- skleniti prevozno pogodbo.

Obvezni dokumenti:

- trgovska faktura,
- običajni dokument, ki dokazuje izročitev blaga imenovanemu prevozniku,
- izvozno dovoljenje, če je potrebno.

Neobvezni dokumenti:

- dokumenti, ki so potrebni za tranzit blaga preko drugih držav ali za uvozno carinjenje.

FAS – Free Alongside Ship (franko vzdolž ladje, navedena nakladalna luka)

Prodajalec izpolni svojo obveznost predaje, ko je blago postavil vzdolž ladje na pomolu v označenem odpremnem pristanišču. Do takrat nosi stroške in riziko. Kupec mora navesti ladjo in prevzame stroške ter riziko natovarjanja in pomorskega

prevoza. To pomeni, da kupec nosi vse stroške in tveganje izgube ali poškodbe blaga od tega trenutka naprej. Po tej klavzuli mora prodajalec poskrbeti za izvozno carinjenje blaga. Če pogodbeni stranki želita, da blago izvozno ocarini kupec, mora biti to jasno in nedvoumno opredeljeno v prodajni pogodbi.

Klavzulo uporabljamo pri pomorskih prevozi in pri prevozi po notranjih plovni poteh.

STORITEV	Klavzula FAS
Skladiščenje	Prodajalec
Pakiranje	Prodajalec
Stroški natovarjanja blaga	Prodajalec
Domači transport	Prodajalec
Terminalski stroški	Kupec
Špediterski stroški	Kupec
Natovarjanje na prevozno sredstvo	Kupec
Izvozno carinjenje	Prodajalec
Zavarovanje blaga	Kupec
Mednarodni transport	Kupec
Raztovarjanje na terminalu	Kupec
Uvozno carinjenje	Kupec
Stroški carine in davka	Kupec
Dostava blaga v namembni kraj	Kupec
Raztovarjanje blaga	Kupec

Tabela 5: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli FAS

Primarna dolžnost prodajalca pri klavzuli FAS je:

- dobaviti blago ob ladijski bok,
- priskrbeti potrdilo o izročitvi blaga ob ladijski bok,
- opraviti izvozno carinjenje.

Primarna dolžnost kupca pri klavzuli FAS:

- imenovati prevoznika,
- skleniti prevozno pogodbo.

Obvezni dokumenti:

- trgovska faktura,
- običajno potrdilo o prejemu,
- izvozno dovoljenje, če je potrebno.

Neobvezni dokumenti:

- dokumenti, ki so potrebni za tranzit blaga preko drugih držav ali za uvozno carinjenje.

FOB – Free on Board (franko na ladijski krov v navedeni nakladalni luki).

Prodajalec izpolni svojo obveznost predaje, ko je blago predal čez ograjo ladje v označenem odpremnem pristanišču. To pomeni, da kupec nosi vse stroške in tveganje izgube ter poškodbe blaga od tega trenutka naprej. Izvozno carinjenje opravi prodajalec.

Klavzulo uporabljamo pri pomorskih prevozi in pri prevozi po notranjih plovni poteh.

STORITEV	Klavzula FOB
Skladiščenje	Prodajalec
Pakiranje	Prodajalec
Stroški natovarjanja blaga	Prodajalec
Domači transport	Prodajalec
Terminalski stroški	Prodajalec
Špediterski stroški	Kupec
Natovarjanje na prevozno sredstvo	Prodajalec
Izvozno carinjenje	Prodajalec
Zavarovanje blaga	Kupec
Mednarodni transport	Kupec
Raztovarjanje na terminalu	Kupec
Uvozno carinjenje	Kupec
Stroški carine in davka	Kupec
Dostava blaga v namembni kraj	Kupec
Raztovarjanje blaga	Kupec

Tabela 6: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli FOB

Primarna dolžnost prodajalca pri klavzuli FOB je:

- dobaviti blago na ladijski krov,
- priskrbeti izvozna dovoljenja in blago izvozno ocariniti,
- priskrbeti čisto potrdilo o prejemu blaga,
- plačati stroške, ki niso vključeni v prevoznino.

Primarna dolžnost kupca pri klavzuli FOB je:

- imenovati prevoznika,
- skleniti prevozno pogodbo,
- plačati stroške razkladanja.

Obvezni dokumenti:

- trgovska faktura,
- običajno čisto potrdilo o prejemu,
- izvozno dovoljenje, če je potrebno.

Neobvezni dokumenti:

- dokumenti, ki so potrebni za tranzit blaga preko drugih držav ali za uvozno carinjenje.

3.3.1.3 SKUPINA C

Klavzule skupine C – glavni del prevoza plača prodajalec. V tej skupini so štiri klavzule: CFR, CIF, CPT in CIP.

CFR – Cost and Freight (stroški in voznina plačana, imenovano namembno pristanišče).

Prodajalec je dolžan nositi stroške in prevoznino, ki so potrebni, da odpremi blago do dogovorjenega namembnega pristanišča. V odpremni luki mora priskrbeti natovarjanje na ladjo, ki jo je določil kupec. Tveganja izgube ali poškodovanja blaga, ki so nastali po tistem, ko je bilo blago izročeno na ladjo, preide s prodajalca na kupca v trenutku, ko je blago prešlo ladijsko ograjo v odpremni pristanišču. Prodajalec je dolžan blago izvozno ocariniti.

To klavzulo je mogoče uporabljati samo pri pomorskem prometu in pri prevozu po notranjih plovnih poteh.

STORITEV	Klavzula CFR
Skladiščenje	Prodajalec
Pakiranje	Prodajalec
Stroški natovarjanja blaga	Prodajalec
Domači transport	Prodajalec
Terminalski stroški	Prodajalec
Špediterski stroški	Prodajalec
Natovarjanje na prevozno sredstvo	Prodajalec
Izvozno carinjenje	Prodajalec
Zavarovanje blaga	Kupec
Mednarodni transport	Prodajalec
Raztovarjanje na terminalu	Kupec
Uvozno carinjenje	Kupec
Stroški carine in davka	Kupec
Dostava blaga v namembni kraj	Kupec
Raztovarjanje blaga	Kupec

Tabela 7: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli CFR

Primarna dolžnost prodajalca pri klavzuli CFR je:

- skleniti prevozno pogodbo,
- dobaviti blago na ladijski krov,
- priskrbeti čisto prevozno listino (nakladnico ali pomorski tovorni list),
- blago izvozno ocariniti,
- plačati stroške nakladanja,
- plačati stroške razkladanja, če so vključeni v prevoznino.

Primarna dolžnost kupca pri tej klavzuli je:

- sprejeti blago po odpremi,
- prevzeti blago od prevoznika v namembnem pristanišču,
- plačati tiste stroške, ki niso vključeni v prevoznino.

Obvezni dokumenti:

- trgovska faktura,
- običajno čisto potrdilo o prejemu,
- izvozno dovoljenje, če je potrebno,

Neobvezni dokumenti:

- dokumenti, ki so potrebni za tranzit blaga preko drugih držav ali za uvozno carinjenje.

CIF – Cost, Insurance, Freight (stroški, zavarovanje in voznina plačana, imenovano namembno pristanišče).

Prodajalec ima enake obveznosti kot pri CFR, vendar z dodatkom, da je kupcu dolžan priskrbeti in plačati pomorsko zavarovanje proti tveganju izgube ali poškodbe blaga med prevozom. Prodajalec mora skleniti pogodbo o zavarovanju in plačati zavarovalno premijo pod minimalnimi pogoji. Če želi kupec zavarovanje z večjim kritjem, so mora o tem nedvoumno dogovoriti s prodajalcem ali pa si mora dodatno zavarovanje priskrbeti sam. Prodajalec mora blago izvozno ocariniti.

To klavzulo uporabljamo samo pri pomorskem transportu in pri prevozu po notranjih plovnih poteh.

STORITEV	Klavzula CIF
Skladiščenje	Prodajalec
Pakiranje	Prodajalec
Stroški natovarjanja blaga	Prodajalec
Domači transport	Prodajalec
Terminalski stroški	Prodajalec
Špediterski stroški	Prodajalec
Natovarjanje na prevozno sredstvo	Prodajalec
Izvozno carinjenje	Prodajalec
Zavarovanje blaga	Prodajalec
Mednarodni transport	Prodajalec
Raztovarjanje na terminalu	Prodajalec
Uvozno carinjenje	Kupec
Stroški carine in davka	Kupec
Dostava blaga v namembni kraj	Kupec
Raztovarjanje blaga	Kupec

Tabela 8: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli CIF

Primarna dolžnost prodajalca pri tej klavzuli je:

- skleniti prevozno in zavarovalno pogodbo,
- izročiti blago na ladijski krov,

- blago izvozno ocariniti,
- priskrbeti čisto prevozno listino in potrdilo o zavarovanju tovora,
- plačati stroške nakladanja,
- plačati stroške razkladanja, če so vključeni v prevoznino.

Primarna dolžnost kupca pri tej klavzuli je:

- sprejeti blago po odpremi,
- prevzeti blago od prevoznika v namembnem pristanišču,
- plačati tiste stroške, ki niso vključeni v prevoznino.

Obvezni dokumenti:

- trgovska faktura,
- prevozna listina,
- zavarovalna polica,
- izvozno dovoljenje, če je potrebno.

Neobvezni dokumenti:

- dokumenti, ki so potrebni za tranzit blaga preko drugih držav ali za uvozno carinjenje.

CPT – Carriage Paid to (voznina plačana do navedenega namembnega kraja).

Prodajalec plača stroške prevoza do dogovorjenega namembnega kraja. Tveganje za izgubljeno ali poškodovano blago, kot tudi nakladni stroški zaradi dogodkov, ki so nastali potem, ko je bilo blago predano prevozniku, preide s prodajalca na kupca v trenutku, ko je bilo blago predano prevozniku. Prodajalec blago izvozno ocarini, kupec pa ga mora uvozno ocariniti.

Klavzulo uporabljamo pri vseh vrstah prevoza, vključno z multimodalnim prevozom.

STORITEV	Klavzula CPT
Skladiščenje	Prodajalec
Pakiranje	Prodajalec
Stroški natovarjanja blaga	Prodajalec
Domači transport	Prodajalec
Terminalski stroški	Prodajalec
Špediterski stroški	Prodajalec
Natovarjanje na prevozno sredstvo	Prodajalec
Izvozno carinjenje	Prodajalec
Zavarovanje blaga	Kupec
Mednarodni transport	Kupec/Prodajalec
Raztovarjanje na terminalu	Kupec
Uvozno carinjenje	Kupec
Stroški carine in davka	Kupec
Dostava blaga v namembni kraj	Kupec
Raztovarjanje blaga	Kupec

Tabela 9: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli CPT

Primarna dolžnost prodajalca pri tej klavzuli je:

- skleniti prevozno pogodbo,
- dobaviti blago prvemu prevozniku,
- priskrbeti običajno prevozno listino,
- blago izvozno ocariniti,
- plačati stroške nakladanja.

Primarna dolžnost kupca pri tej klavzuli je:

- sprejeti blago, ko je bilo izročeno prevozniku,
- prevzeti blago v navedenem namembnem kraju,
- plačati tiste stroške, ki gredo v njegovo breme na podlagi prevozne pogodbe.

Obvezni dokumenti:

- trgovska faktura,
- običajna prevozna lista,
- izvozno dovoljenje.

Neobvezni dokumenti:

- dokumenti, ki so potrebni za tranzit blaga preko drugih držav ali za uvozno carinjenje.

CIP – Carriage and insurance Paid to (voznina in zavarovanje plačana do navedenega namembna kraja).

Prodajalec enake obveznosti kot pri CPT, vendar z dodatkom, da je prodajalec dolžan kupcu priskrbeti zavarovanje tovora proti tveganju, ki ga ima kupec zaradi izgube ali poškodbe blaga med prevozom. Prodajalec mora skleniti pogodbo o zavarovanju in plačati zavarovalno premijo pod minimalnimi pogoji. Če želi kupec zavarovanje s širšim kritjem, ga mora skleniti sam. Kupec prevzame celotni riziko prevoza, ne pa tudi prevoznih stroškov. Prodajalec blago izvozno ocarini.

To klavzulo uporabljamo pri vseh vrstah prevoza, tudi za multimodalni prevoz.

STORITEV	Klavzula CIP
Skladiščenje	Prodajalec
Pakiranje	Prodajalec
Stroški natovarjanja blaga	Prodajalec
Domači transport	Prodajalec
Terminalski stroški	Prodajalec
Špediterski stroški	Prodajalec
Natovarjanje na prevozno sredstvo	Prodajalec
Izvozno carinjenje	Prodajalec
Zavarovanje blaga	Prodajalec
Mednarodni transport	Kupec/Prodajalec
Raztovarjanje na terminalu	Kupec
Uvozno carinjenje	Kupec
Stroški carine in davka	Kupec
Dostava blaga v namembni kraj	Kupec

Raztovarjanje blaga	Kupec
---------------------	-------

Tabela 10: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli CIP

Primarna dolžnost prodajalca pri klavzuli CIP je:

- skleniti prevozno pogodbo,
- izročiti blago prvemu prevozniku,
- skleniti zavarovalno pogodbo za zavarovanje blaga med prevozom,
- priskrbeti običajno prevozno listino, zavarovalno polico ali potrdilo o zavarovanju blaga.

Primarna dolžnost kupca pri tej klavzuli:

- sprejeti blago, ko je bilo izročeno prvemu prevozniku,
- plačati tiste stroške, ki gredo v njegovo breme na podlagi prevozne pogodbe,
- prevzeti blago od prevoznika.

Obvezni dokumenti:

- trgovska faktura,
- običajna prevozna lista,
- zavarovalna polica ali potrdilo,
- izvozno dovoljenje, če je potrebno.

Neobvezni dokumenti:

- dokumenti, ki so potrebni za tranzit blaga preko drugih držav ali za uvozno carinjenje.

3.3.1.4 SKUPINA D

Klavzule skupine D – dobavne klavzule. V tej skupini je pet klavzul: DAF, DES, DEQ, DDU in DDP.

DAF – Delivered at Frontier (dobavljeno na mejo, izvozno ocarinjeno)

Prodajalec izpolni svojo obvezo, ko je blago, izvozno ocarinjeno, dal na razpolago kupcu na prevoznem sredstvu, s katerim je blago pripeljana in nerazloženo v navedenem kraju na meji ali pred carinsko mejo sosednje države. Pri tej klavzuli je pomembno, da se določi meja, to je da se v klavzuli vedno imenujeta točka in mesto. Prodajalec nosi vse stroške in nevarnosti, vključno z izvoznimi formalnostmi do navedenega kraja. Kupec uredi uvozne formalnosti ter od določene točke prevzame vse nadaljnje stroške in nevarnosti.

Če se stranki dogovorita, da je prodajalec odgovoren za razkladanje blaga s prevoznega sredstva, s katerim je blago pripeljana in hkrati nosi riziko in stroške razkladanja, mora biti jasno opredeljeno v prodajni pogodbi.

Klavzulo uporabljamo pri vseh vrstah prevoza, kadar je blago dobavljeno na kopenski meji.

STORITEV	Klavzula DAF
Skladiščenje	Prodajalec
Pakiranje	Prodajalec
Stroški natovarjanja blaga	Prodajalec
Domači transport	Prodajalec
Terminalski stroški	Prodajalec
Špediterski stroški	Prodajalec
Natovarjanje na prevozno sredstvo	Prodajalec
Izvozno carinjenje	Prodajalec
Zavarovanje blaga	Prodajalec
Mednarodni transport	Prodajalec
Raztovarjanje na terminalu	Kupec
Uvozno carinjenje	Kupec
Stroški carine in davka	Kupec
Dostava blaga v namembni kraj	Kupec
Raztovarjanje blaga	Kupec

Tabela 11: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli DAF

Primarna dolžnost prodajalca pri tej klavzuli je:

- izročiti izvozno ocarinjeno blago na imenovani meji,
- priskrbeti dokumente, ki kupcu omogočajo prevzem blaga na meji, ali pomagati kupcu pridobiti direktno prevozno listino,
- blago izvozno ocariniti.

Primarna dolžnost kupca pri klavzuli DAF je:

- sprejeti blago na imenovani meji,
- plačati nadaljnji prevoz,
- blago uvozno ocariniti.

Obvezni dokumenti:

- trgovska faktura,
- običajna prevozna listina ali skladiščni dokument.

Neobvezni dokumenti:

- direktna prevozna listina,
- dokumenti, ki so potrebni za tranzit blaga preko drugih držav ali za uvozno carinjenje.

DES – Delivered ex Ship (dobavljeno z ladje, navedena namembna luka)

Prodajalec izpolni svojo obvezo izročitve, ko je blago, uvozno neocarinjeno, dano kupcu na razpolago na ladji v dogovorjeni namembni luki. Prodajalec nosi vse stroške in tveganja, vezana na dostavo blaga, do dogovorjene namembne luke. Kupec prevzame stroške in riziko razkladanja ter vse nadaljnje stroške nevarnosti.

Ta klavzula se lahko uporablja le takrat, kadar je potrebno blago dobaviti v namembno pristanišče z ladjo po morju, po notranjih plovnih poteh ali z multimodalnim prevozom.

STORITEV	Klavzula DES
Skladiščenje	Prodajalec
Pakiranje	Prodajalec
Stroški natovarjanja blaga	Prodajalec
Domači transport	Prodajalec
Terminalski stroški	Prodajalec
Špediterski stroški	Prodajalec
Natovarjanje na prevozno sredstvo	Prodajalec
Izvozno carinjenje	Prodajalec
Zavarovanje blaga	Kupec
Mednarodni transport	Prodajalec
Raztovarjanje na terminalu	Kupec
Uvozno carinjenje	Kupec
Stroški carine in davka	Kupec
Dostava blaga v namembni kraj	Kupec
Raztovarjanje blaga	Kupec

Tabela 12: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli DES

Primarna dolžnost prodajalca pri klavzuli DES je:

- dobaviti blago na ladjo v namembnem pristanišču,
- priskrbeti dokumente, ki kupcu omogočajo prevzem blaga z ladje,
- blago izvozno ocariniti.

Primarna dolžnost kupca pri klavzuli DES je:

- prevzeti blago z ladje v namembnem pristanišču,
- blago uvozno ocariniti,
- plačati stroške razkladanja.

Obvezni dokumenti:

- trgovska faktura,
- nakladnica ali dobavni nalog.

Neobvezni dokumenti:

- dokumenti, ki so potrebni za tranzit blaga preko drugih držav ali za uvozno carinjenje.

DEQ – Deliverd ex Quay (dobavljeno s pomola, uvozno neocarinjeno)

Prodajalec izpolnjuje obvezo dobave, ko je blago, uvozno neocarinjeno, dal na razpolago kupcu na obali v navedeni namembni luki. Nositi mora tudi stroške in rizike v zvezi z dostavo blaga v pristanišče in raztovarjanja blaga na obalo. Kupec mora blago uvozno ocariniti in plačati vse formalnosti, carine, davke in druge dajatve ob uvozu. Če želita pogodbeni stranki med obveznosti prodajalca vključiti del ali vse

stroške, ki jih je potrebno plačati ob uvozu blaga, morata to jasno opredeliti v pogodbi.

Ta klavzula se uporablja pri dobavi blaga po morju, po notranjih plovnih poteh ali pri multimodalnem prevozu, kjer je blago razloženo iz ladje na obalo v navedenem namembnem pristanišču.

STORITEV	Klavzula DEQ
Skladiščenje	Prodajalec
Pakiranje	Prodajalec
Stroški natovarjanja blaga	Prodajalec
Domači transport	Prodajalec
Terminalski stroški	Prodajalec
Špediterski stroški	Prodajalec
Natovarjanje na prevozno sredstvo	Prodajalec
Izvozno carinjenje	Prodajalec
Zavarovanje blaga	Kupec
Mednarodni transport	Prodajalec
Raztovarjanje na terminalu	Prodajalec
Uvozno carinjenje	Kupec
Stroški carine in davka	Kupec
Dostava blaga v namembni kraj	Kupec
Raztovarjanje blaga	Kupec

Tabela 13: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli DEQ

Primarna dolžnost prodajalca pri tej klavzuli je:

- dobaviti blago na pomolu ali obali v namembni luki,
- priskrbeti dokumente, ki kupcu omogočajo prevzem blaga na pomolu ali obali (dobavni nalog),
- blago izvozno ocariniti,
- plačati stroške razkladanja.

Primarna dolžnost kupca pri tej klavzuli je:

- prevzeti blago na pomolu ali obali v namembni luki,
- blago uvozno ocariniti.

Obvezni dokumenti:

- trgovska faktura,
- nakladnica ali dobavni nalog.

Neobvezni dokumenti:

- dokumenti, ki so potrebni za tranzit blaga preko drugih držav ali za uvozno carinjenje.

DDU – Delivered Duty Unpaid (dobavljeno v naveden namembni kraj, neocarinjeno)

Prodajalec izpolni svojo obveznost prodaje takrat, ko je blago dano na razpolago uvozno neocarinjeno in nerazloženo s prevoznega sredstva, s katerim je bilo pripeljano, na imenovanem kraju v državi uvoza. Prodajalec je dolžan nositi vse stroške in tveganja, vezano na dostavo blaga do tega kraja. Kupec poskrbi za uvozne formalnosti in carinjenje.

Če pogodbeni stranki želita, da prodajalec namesto kupca opravi carinske formalnosti ter nosi stroške in tveganja, ki izhajajo iz tega, pa tudi nekatere druge stroške, ki jih je potrebno plačati ob uvozu blaga, mora biti to jasno opredeljeno v pogodbi.

To klavzulo uporabljamo pri vseh vrstah prevoza.

STORITEV	Klavzula DDU
Skladiščenje	Prodajalec
Pakiranje	Prodajalec
Stroški natovarjanja blaga	Prodajalec
Domači transport	Prodajalec
Terminalski stroški	Prodajalec
Špediterski stroški	Prodajalec
Natovarjanje na prevozno sredstvo	Prodajalec
Izvozno carinjenje	Prodajalec
Zavarovanje blaga	Prodajalec
Mednarodni transport	Prodajalec
Raztovarjanje na terminalu	Prodajalec
Uvozno carinjenje	Kupec
Stroški carine in davka	Kupec
Dostava blaga v namembni kraj	Kupec
Raztovarjanje blaga	Kupec

Tabela 14: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli DDU

Primarna dolžnost prodajalca pri tej klavzuli je:

- dobaviti blago v imenovani namembni kraj,
- priskrbeti dokumente, ki kupcu omogočijo prevzem blaga,
- blago izvozno ocariniti.

Primarna dolžnost kupca pri tej klavzuli je:

- prevzeti blago v imenovanem namembnem kraju,
- blago uvozno ocariniti.

Obvezni dokumenti:

- trgovska faktura,
- dokumenti, potrebni za prevzem blaga.

Neobvezni dokumenti:

- dokumenti, ki so potrebni za tranzit blaga preko drugih držav ali za uvozno carinjenje

DDP – Deliverd Duty Paid (dobavljeno v naveden kraj, carina plačana)

Prodajalec izpolni svojo obveznost predaje blaga, ko je blago dano na razpolago, uvozno ocarinjeno in nerazložno s prevoznega sredstva, s katerim je pripeljano, na dogovorjenem mestu v državi uvoza. Prodajalec je dolžan nositi tveganje in stroške, vključujoč carinske, davčne in druge dajatve, vezane na predajo blaga na dogovorjeno mesto.

Če pogodbeni stranki želita iz prodajalčevih obveznosti izključiti nekatere stroške, ki je potrebno plačati ob uvozu blaga, mora biti to jasno opredeljeno v prodajni pogodbi.

Te klavzule se naj ne bi uporabljalo, če prodajalec ne more posredno ali neposredno pridobiti uvoznega dovoljenja, drugače pa jo lahko uporabljamo pri vseh vrstah prevoza.

STORITEV	Klavzula DDP
Skladiščenje	Prodajalec
Pakiranje	Prodajalec
Stroški natovarjanja blaga	Prodajalec
Domači transport	Prodajalec
Terminalski stroški	Prodajalec
Špediterski stroški	Prodajalec
Natovarjanje na prevozno sredstvo	Prodajalec
Izvozno carinjenje	Prodajalec
Zavarovanje blaga	Prodajalec
Mednarodni transport	Prodajalec
Raztovarjanje na terminalu	Prodajalec
Uvozno carinjenje	Prodajalec
Stroški carine in davka	Prodajalec
Dostava blaga v namembni kraj	Prodajalec
Raztovarjanje blaga	Kupec

Tabela 15: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli DDP

Primarna dolžnost prodajalca pri klavzuli DDP je:

- dobaviti blago v imenovani namembni kraj,
- priskrbeti dokumente, ki kupcu omogočijo prevzem blaga,
- blago izvozno in uvozno ocariniti.

Primarna dolžnost kupca pri klavzuli DDP je:

- prevzeti blago v imenovanem namembnem kraju.

Obvezni dokumenti:

- trgovska faktura,

- dokumenti, potrebni za prevzem blaga,
- uvozno dovoljenje, če je potrebno.

Neobvezni dokumenti:

- dokumenti, ki so potrebni za tranzit blaga preko drugih držav ali za uvozno carinjenje.

3.3.2 INCOTERMS 2010

1. januarja 2010 so začela veljati prenovljena pravila Incoterms 2010, ki vsebujejo kar nekaj novosti.

3.3.2.1 NOVI KLAUZULI DAP IN DAT

Prva pomembna novost je, da se je število klavzul iz trinajstih zmanjšano na enajst: klavzule DAF, DES, DEQ in DDU sta nadomestili dve novi klavzuli, in sicer DAT - Delivered At Terminal (dobavljeno na terminalu) in DAP – Delivered At Place (dobavljeno na kraju). Eden od razlogov za poenostavitev izrazov je, da so pogodbene stranke pogosto izbrale napačno klavzulo, ki je privedla do protislovne ali nejasne pogodbe.

Pri obeh novih klavzulah pride do dobave v navedenem namembnem kraju:

- pri klavzuli DAT v trenutku, ko je blago, razloženo s prevoznega sredstva, na voljo kupcu (nekdanja klavzula DEQ),
- pri klavzuli DAP v trenutku, ko je blago dano na voljo kupcu, nerazloženo s prevoznega sredstva in pripravljeno za razkladanje (nekdanje klavzule DAF, DES in DDU).

Zaradi teh dveh novih klavzul sta postali odveč klavzuli DES in DEQ. Pri klavzuli DAT je navedeni terminal lahko tudi v pristanišču, zato se lahko ta klavzula varno uporablja v tistih primerih, v katerih se je prej uporabljala klavzula DEQ. Prav tako je tudi pri klavzuli DAP, kjer je lahko pristanišče namembni kraj in ladja prevozno sredstvo. DAP klavzula se lahko varno uporablja v primerih, kjer se je prej uporabljala DES klavzula.

Ti dve novi klavzuli sta dobavni klavzuli, kar pomeni, da prodajalec plača večino stroškov (razen tistih, ki so povezani z uvoznim carinjenjem), in nevarnosti pri dobavi blaga do namembnega kraja.

3.3.2.2 KLASIFIKACIJA KLAUZUL

Druga pomembna novost je razvrstitev klavzul v dva razreda, in sicer tako, da se že na prvi pogled jasno razmeji med klavzulami, ki so primerne za kakršnokoli obliko prevoza, in klavzulami, ki so primerne za pomorski transport in transport po notranjih plovnih poteh.

Prvi razred vključuje sedem klavzul Incoterms 2010 (EXW, FCA, CPT, CIP, DAT, DAP in DDP), ki se lahko uporabljajo za kakršnokoli obliko prevoza, vključno z

multimodalnim prevozom. Te klavzule se lahko uporabljajo tudi takrat, ko je ladijski transport le del prevoza ali pa sploh ni predviden.

Klavzule za kakršnokoli obliko ali oblike prevoza:

- EXW – Ex Works (franko tovarna),
- FCA – Free Carrier (franko prevoznik),
- CPT – Carriage Paid To (prevoz plačan do),
- CIP – Carriage and Insurance Paid To (prevoz in zavarovanje plačana do),
- DAT – Delivered At Terminal (dobavljeno na terminalu),
- DAP – Delivered At Place (dobavljeno na kraju),
- DDP – Delivered Duty Paid (dobavljeno ocarinjeno).

V drugem razredu so klavzule FAS, FOB, CFR in CIF. Pri teh klavzulah sta tako točka dobave kot namembni kraj pristanišči, zato je oznaka tega razreda »za pomorske in notranje plovne poti«.

Pri klavzulah FOB, CFR in CIF so bile vse določbe v zvezi z ladijsko ograjo kot točko dobave opuščene predvsem zaradi tega, da se izognemo predstavi o nihanju nevarnosti preko namišljene črte. Namesto tega je bilo sprejeto pravilo, da je blago dobavljeno, ko je na ladijskem krovu.

Klavzule za pomorske in notranje plovne poti:

- FAS – Free Alongside Ship (franko ob ladji),
- FOB – Free on Board (franko na ladijski krov),
- CFR – Cost and Freight (stroški in prevoznina),
- CIF – Cost Insurance and Freight (stroški, zavarovanje in prevoznina).

Nova klasifikacija v dva razreda je narejena z namenom, da so Incoterms 2010 lažji za uporabo.

3.3.2.3 PRAVILA ZA DOMAČO IN MEDNARODNO TRGOVINO

V najnovejši različici Incoterms je na prvi strani navedeno, da se uporabljajo za domačo in mednarodno trgovino. V preteklosti so se klavzule najpogosteje uporabljale v mednarodni trgovini, kjer je blago prehajalo čez državne meje. Pravila so se prilagodila predvsem zaradi tega, ker so s širitvijo Evropske unije izginile mejne formalnosti, prav tako pa je vse več poslovnih subjektov v Združenih državah Amerike pripravljenih uporabljati Incoterms (zaradi enostavnejše uporabe) namesto nekdanjih opuščeni odpravnih in dobavnih klavzul iz Enotnega trgovinskega zakonika (Uniform Commercial Code).

3.3.2.4 ELEKTRONSKO POSLOVANJE

V prejšnjih različicah Incoterms je bilo natančno določeno, kateri dokumenti se lahko nadomestijo z elektronskimi sporočili (EDI). V novih pravilih pa imajo elektronska komunikacijska sredstva enak učinek kot pisna komunikacija, če se stranki o tem dogovorita ali kjer je to običajno. Ta formulacija omogoča razvoj novih elektronskih postopkov v celotnem obdobju veljavnosti pravil Incoterms 2010.

3.3.2.5 TRANSPORTNO ZAVAROVANJE

Incoterms 2010 so prva različica pravil po reviziji t. i. Inštitutskih klavzul (Institute Cargo Clauses), ki upoštevajo sprejete spremembe v letu 2009. Tako kot Incoterms 2000, tudi nova različica predvideva, da je obveznost prodajalca, da sklene zavarovalno pogodbo le pri dveh klavzulah (CIP in CIF). Če želita imeti stranki transportno zavarovanje pri preostalih klavzulah, se morata posebej dogovoriti.

3.3.2.6 VARNOST

Danes obstaja povečana skrb za varnost v prometu blaga, in sicer nenehne grožnje terorizma. Mnogo držav zahteva poostreno preverjanje, in sicer z razlogom, da blago ne predstavlja nevarnosti za življenje ali premoženje zaradi razlogov, ki ne izhajajo iz narave blaga. Zato nova pravila zahtevajo, da sta obe strani dolžni zagotoviti vse potrebne informacije (npr. dokumentiranje proizvodne verige) za pridobitev izvoznega ali uvoznega carinjenja. Prejšnja različica Incoterms ni zahtevala te stopnje sodelovanja.

3.3.2.7 TERMINALSKI MANIPULATIVNI STROŠKI

Pri klavzulah, kjer mora prodajalec skleniti prevozno pogodbo do dogovorjenega namembnega kraja (CPT, CIP, CFR, CIF, DAT, DAP in DDP), se lahko zgodi, da kupec dvakrat plača terminalske manipulativne stroške. Kljub temu da je prodajalec te stroške že vkalkuliral v prodajno ceno blaga in jih s tem prevalil na kupca, se je v preteklosti dogajalo, da je kupec še enkrat plačal stroške manipulacij in premikov znotraj terminala ali pristanišča. Incoterms 2010 poskušajo to odpraviti z jasno razporeditvijo, kdo je odgovoren za plačilo terminalskih stroškov.

3.3.2.8 PRODAJNE VERIGE

V nasprotju s prodajo končnih proizvodov, ki so običajno dobavljeni končnemu kupcu, so pri prodaji surovin pogosto dogajala, da so le-te večkrat prodane že med samim prevozom, v tako imenovani prevozni verigi. V takem primeru prodajalec, ki je sredi prodajne verige, blaga ne dobavi v pravem pomenu besede, temveč le priskrbi blago, ki ga je dobavil že prvi prodajalec v verigi. Nova pravila zato v relevantnih klavzulah vsebujejo obveznost »priskrbeti odpravljenno blago« kot alternativo obveznosti odprave blaga.

4 RAZISKAVA UPORABA KLAUZUL INCOTERMS NA VZORCU PODJETIJ

4.1 PREDSTAVITEV ANKETE

Zanima nas razširjenost uporabe posameznih klavzul in katere klavzule se uporabljajo v posameznih vrstah transporta, zato smo se odločili, da bomo želene podatke pridobili s pomočjo ankete.

Anketo bomo izvedli v malih, srednjih in velikih podjetjih, ki se ukvarjajo z različnimi dejavnostmi (proizvodnja, trgovina ...). Na podlagi dobljenih podatkov bomo ugotovili, katere klavzule podjetja največkrat uporabljajo pri nabavi in prodaji ter delež in vrsto transporta pri posamezni klavzuli.

Anketa je sestavljena iz osmih vprašanj, ki so oblikovana tako, da bomo izvedeli, katere vrste transporta in katere klavzule podjetja uporabljajo pri nabavi in prodaji, ali njihovi dokumenti vsebujejo Incoterms, imajo težave pri uveljavljanju določb iz klavzul in če jih dosledno izvajajo. Prav tako nas zanima dejavnost podjetja in če so v podjetjih seznanjeni, da je z letošnjim letom vstopila v veljavo nova različica, Incoterms 2010.

1. vprašanje: Katere klavzule uporabljate pri nabavi?

Pri tem vprašanju nas je zanimalo, katere vrste transporta, v kolikšnem deležu in katere Incoterms podjetja uporabljajo pri nabavi blaga.

2. vprašanje: Katere klavzule uporabljate pri prodaji?

Tako kot v prvem vprašanju, nas je tudi pri tem vprašanju zanimalo, katere vrste transporta, v kakšnem deležu in katere Incoterms podjetja uporabljajo pri prodaji blaga.

3. vprašanje: Ali vaši dokumenti vsebujejo klavzule Incoterms?

Pri tem vprašanju smo želeli izvedeti, če njihove pogodbe, dobavnice in fakture vsebujejo klavzule Incoterms.

4. vprašanje: Zakaj ne?

Pri tem vprašanju smo v primeru negativnega odgovora želeli dodatna pojasnila, zakaj dokumenti ne vsebujejo klavzul.

5. vprašanje: Ste imeli kdaj težave pri uveljavljanju določb iz klavzul?

Zanimalo nas je, ali so imela podjetja kdaj težave pri uveljavljanju določb iz klavzul Incoterms.

6. vprašanje: Ali dosledno izvajate klavzule Incoterms?

Pri tem vprašanju nas je zanimalo, kako dosledna so podjetja pri izvajanju Incoterms.

7. vprašanje: Dejavnost podjetja

Zanimalo nas je, s katero dejavnostjo se podjetje ukvarja.

8. vprašanje: Ali ste seznanjeni, da so s 1. 1. 2011 vstopili v veljavo Incoterms 2010?

S tem vprašanjem smo želeli izvedeti, če so podjetja seznanjena z najnovejšo različico Incoterms.

4.2 IZVEDBA ANKETE

Anketo smo poslali na elektronske naslove podjetij, ki smo jih pridobili na svetovnem spletu (www.bizi.si, www.firma.si), podatke nekaterih podjetij smo našli na deklaracijah, nalepljenih na različnih izdelkih v trgovini. Želeli smo pridobiti čimbolj reprezentativen vzorec. Žal se je na približno 400 poslanih vprašalnikov odzvalo malo podjetij, manj kot 10 %, zato smo pridobili izpolnjenih le 30 anket.

Anketo so izpolnila podjetja, ki se ukvarjajo s trgovsko dejavnostjo (nabava in prodaja blaga končnim kupcem), podjetja, ki proizvajajo različne izdelke (pohištvo, leseni izdelki, mlečni izdelki), se ukvarjajo s predelavo (predelava mesa), ter podjetja, ki se ukvarjajo z zastopstvom in inženiringom. Najvišjo stopnjo odziva so imela manjša in srednja podjetja, medtem ko je bila pripravljenost v velikih podjetjih za sodelovanje presenetljivo majhna. Zaradi slabega odziva smo anketo izvajali dobra dva meseca, marca in aprila 2011.

4.3 PREDPOSTAVKE

Naslednje predpostavke smo oblikovali na podlagi lastnih izkušenj in prebrane literature.

1. Predpostavljamo, da podjetja najpogosteje uporabljajo cestni transport.

Po statističnih podatkih se cestni transport povečuje, lažje ga je organizirati, zato za to vejo transporta pričakujemo največji odstotek odgovorov.

2. Predpostavljamo, da podjetja pri nabavi največkrat uporabljajo klavzulo EXW.

Pri tej klavzuli prodajalec proda zgolj blago, zato ga lahko kupec nabavi po nižji ceni, kar je v njegovem interesu.

3. Predpostavljamo, da podjetja pri prodaji najpogosteje uporabljajo klavzulo DDU.

Konkurenčna prednost prodajalca pri prodaji je dobava blaga do kupčevih vrat.

4. Predpostavljamo, da sodelujoča podjetja dobro poznajo in dosledno uporabljajo Incoterms klavzule.

Z razvojem mednarodne trgovine in vedno večjega trga je uporaba Incoterms klavzul postala obvezna sestavina kupoprodajnih poslov.

5. Predpostavljamo, da se bo na anketo odzvalo največ trgovskih podjetij.

Na podlagi baze podatkov je v Sloveniji veliko trgovskih podjetij, ki se ukvarjajo z nabavo in prodajo blaga.

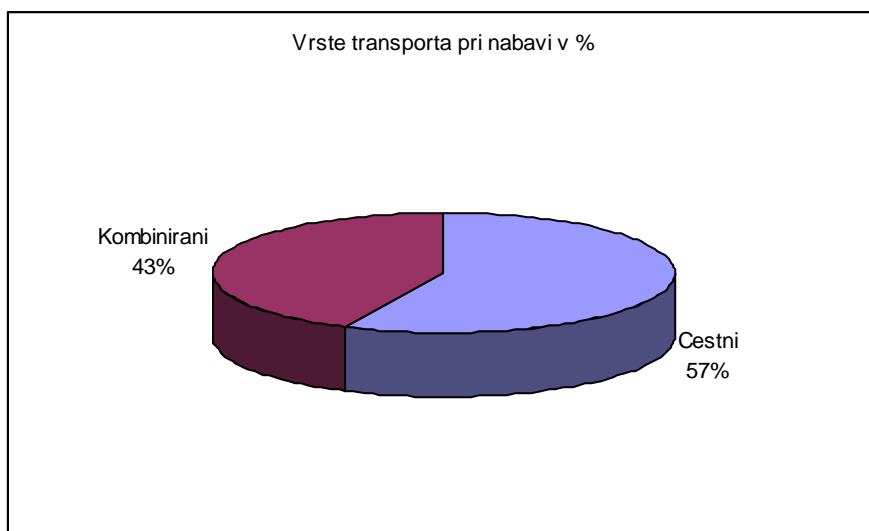
6. Predpostavljamo, da podjetja sledijo posodobitvam klavzul.

Ker so bili Incoterms že nekajkrat posodobljeni, pričakujemo visok odstotek pozitivnih odgovorov.

5 REZULTATI ANKETE

V tem poglavju bomo predstavili rezultate ankete in potrdili ali ovrgli naše predpostavke.

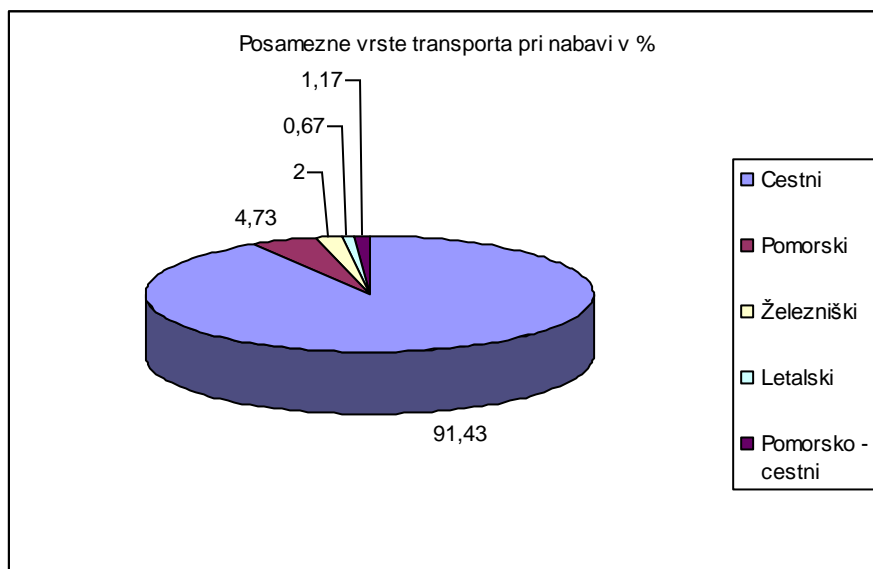
5.1 TRANSPORT PRI NABAVI

Graf 1: Transport pri nabavi

Več kot polovica podjetij (57 %) uporablja pri nabavi samo cestni transport, ostala podjetja (43 %) pa kombinacijo cestnega transporta z ostalimi vrstami transporta (pomorski, železniški, letalski, pomorsko-cestni transport).

V kolikšnem deležu uporabljajo posamezne vrste transporta, je podrobneje prikazano v Grafu 2.

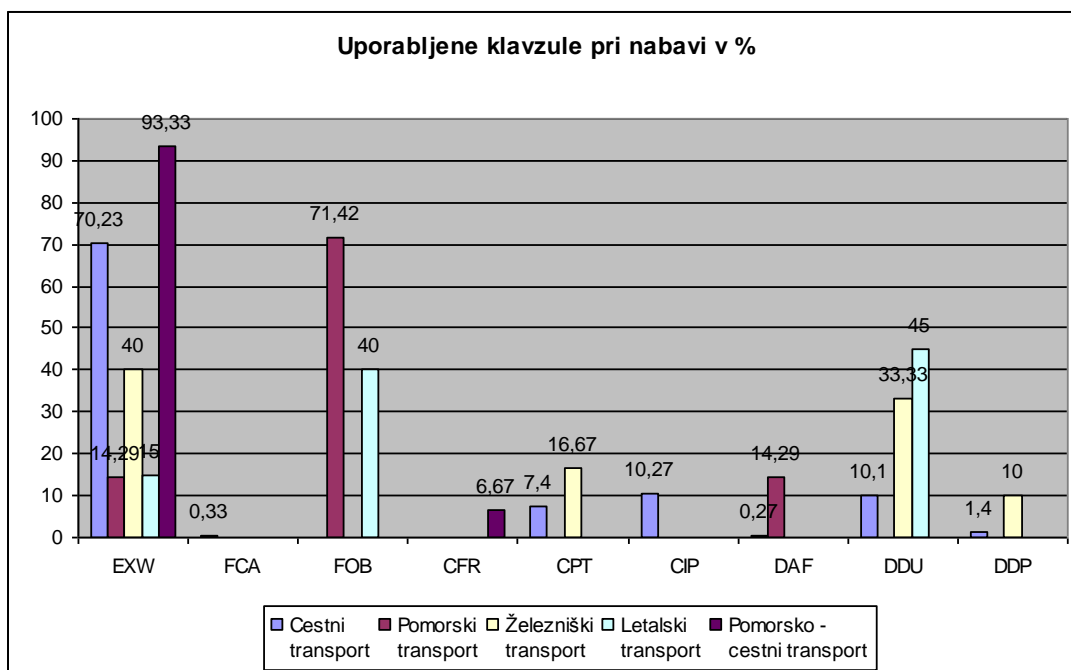

Graf 2: Posamezne vrste transporta pri nabavi

Največji podjetij pri nabavi uporablja cestni transport (91,43 %), sledi pomorski (4,73 %), železniški (2 %), nato kombinirani pomorsko-cestni transport (1,17 %), zelo redko je uporabljen letalski transport (0,67 %).

Na podlagi pridobljenih odgovorov lahko ugotovimo, da je bila naša prva predpostavka pravilna.

5.2. INCOTERMS PRI NABAVI

Graf 3: Incoterms pri nabavi

Pri cestnem transportu je EXW klavzula uporabljena v 70.23 %, sledi ji klavzula CIP z 10.27 %, DDU z 10.1 %, CPT s 7.4 % ter klavzuli FCA in DAF z manj kot enim odstotkom.

Pri pomorskem transportu je največkrat uporabljena klavzula FOB, in sicer v 71.42 %, sledita ji klavzuli EXW in DAF v enakem deležu – 14,29 %.

Pri železniškem transportu je EXW klavzula uporabljena 40 %, sledi ji DDU s 33.33 %, CPT s 16.67 % in DDP z 10%.

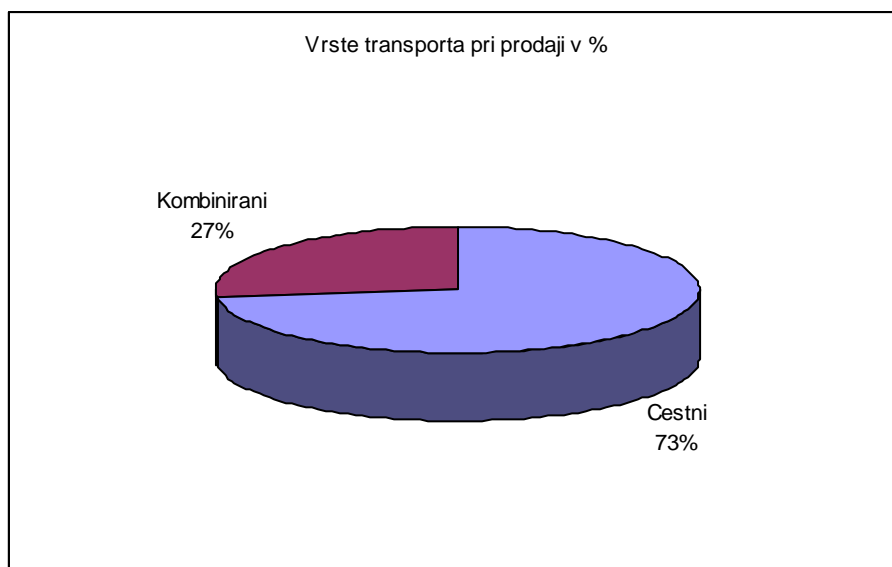
V letalskem transportu je najpogosteje uporabljena klavzula DDU, in sicer v 45 %, sledi ji FOB s 40 % in EXW s 15 %.

Pri kombiniranem pomorsko-cestnem transportu je največkrat uporabljena EXW klavzula (93,33 %), podjetja pa v 6,67 % uporabljajo tudi CFR klavzulo.

Podjetja EXW klavzulo uporabljajo pri vseh vrstah transporta (cestni, pomorski, železniški, letalski in kombinirani pomorsko-cestni transport). Nekatera podjetja pri nabavi uporabljajo samo to klavzulo, nekatera pa v kombinaciji z drugimi klavzulami.

Iz navedenih podatkov razberemo, da je največkrat uporabljena klavzula pri nabavi EXW in da je naša druga predpostavka pravilna. Zakaj kupci najpogosteje uporabljajo to klavzulo? Če je dogovorjena EXW klavzula, kupec nabavi blago ceneje, kot bi ga sicer. Pri tej klavzuli je namreč obveznost prodajalca pri dobavi minimalna in mu stroškov dobave ni potrebno vkalkulirati v ceno blaga. Kupec organizira proces odpreme blaga, kljub dejstvu, da nosi ves riziko nabave. Ker se s prevoznikom ali špediterjem dogovori za konkurenčno ceno opravljene storitve, so lahko stroški nabave bistveno nižji kot v primeru uporabe klavzule DDU ali DDP.

5.3 TRANSPORT PRI PRODAJI

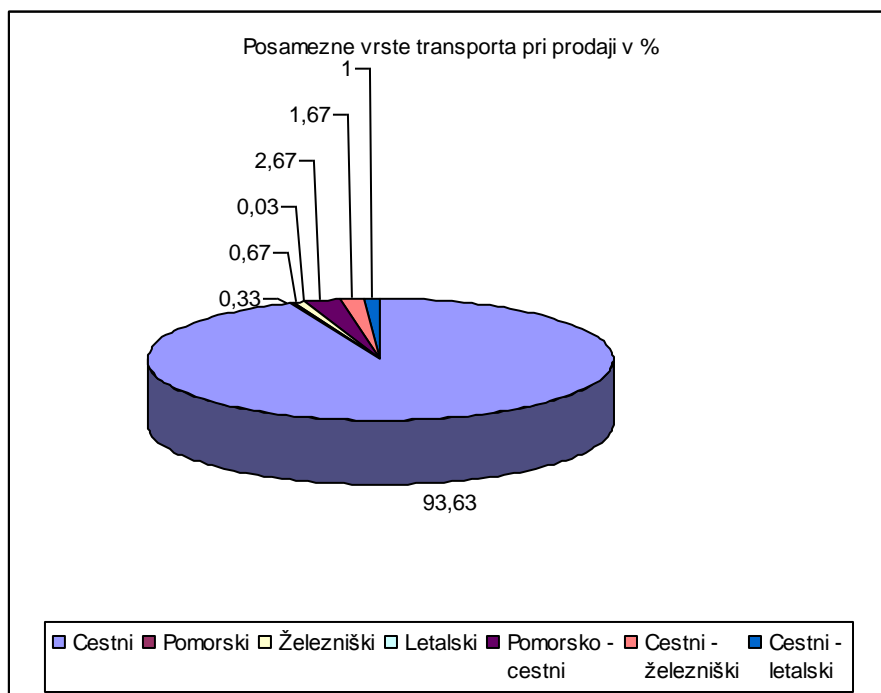

Graf 4: Vrste transporta pri prodaji

Tudi pri prodaji skoraj tri četrtine podjetij uporablja samo cestni transport, ostala podjetja pa uporabljajo različne vrste transporta hkrati (cestni transport v kombinaciji

s pomorskim, železniškim, letalskim, pomorsko-cestnim, cestno-železniškim in cestno-letalskim transportom).

V kolikšnem deležu so uporabljene posamezne vrste transporta, nam pokaže Graf 5.

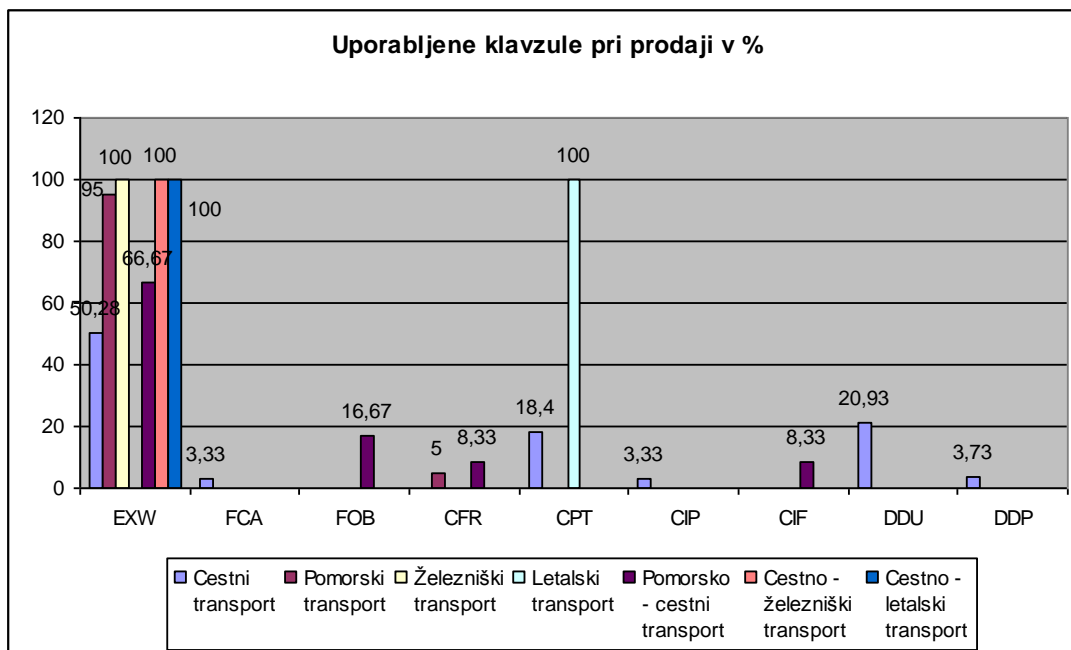
Graf 5: Posamezne vrste transporta pri prodaji

Največ podjetij pri prodaji uporablja cestni transport (93,63 %), ostalih vrst transporta ne uporabljajo veliko.

Tudi odgovori pri tem vprašanju so nam potrdili našo prvo predpostavko, da največ podjetij uporablja cestni transport.

Naslednji graf nam prikazuje, katere klavzule pri kateri vrsti transporta podjetja uporabljajo pri prodaji blaga.

5.4 INCOTERMS PRI PRODAJI

Graf 6: Incoterms pri prodaji

Pri cestnem transportu je EXW klavzula uporabljena v 50,28 %, sledi ji DDU z 20,93 %, CPT z 18,4 %, medtem ko se klavzule FCA, DDP in CIP uporabljajo približno v 3 % prodaje blaga.

Pri pomorskem transportu je največkrat uporabljena EXW klavzula, in sicer kar v 95 %. V ostalih 5 % je uporabljena klavzula CFR.

Pri železniškem, cestno–letalskem in cestno–železniškem transportu je EXW klavzula uporabljena 100 %.

Pri letalskem transportu je najpogosteje uporabljena klavzula CPT (100 %).

Pri pomorsko-cestnem transportu je klavzula EXW uporabljena v 66,67 %, FOB 16,67 % ter klavzuli CIF in CFR v enakem deležu – 8,33 %.

Klavzula EXW je uporabljena pri cestnem, pomorskem, železniškem, pomorsko-cestnem, cestno-železniškem in cestno-letalskem transportu. Tudi pri prodaji podjetja v večini primerov uporabljajo samo to klavzulo, redkeje v kombinaciji z drugimi klavzulami.

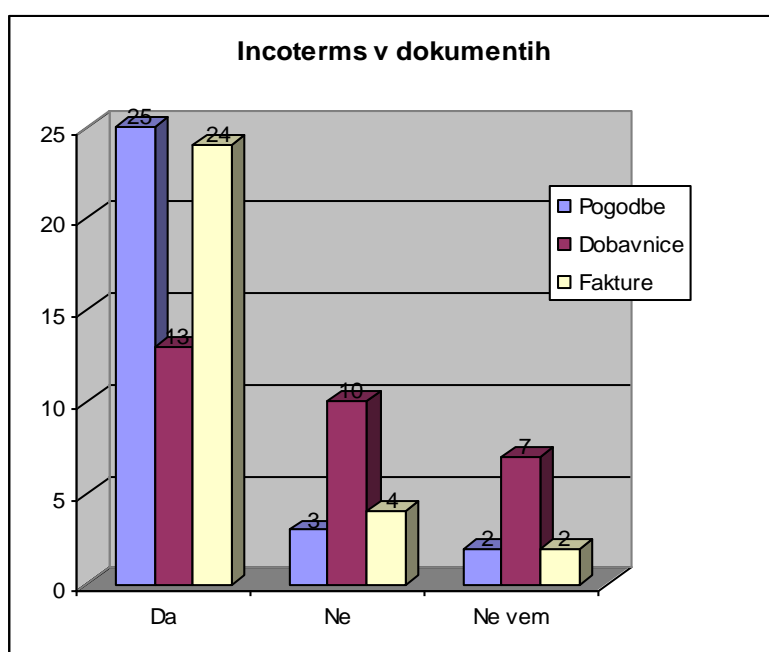
Podjetja tudi pri prodaji največkrat uporabljajo klavzulo EXW, zato naša tretja predpostavka ni bila pravilna.

Da bi dobili natančnejše odgovore, bi morali v anketi zastaviti vprašanje, zakaj se podjetja odločajo za posamezne klavzule. Ker ga nismo, lahko samo ugibamo, zakaj je tako. Imajo podjetja premalo usposobljen kader, ki bi imel dovolj znanja iz tega področja? Ne upajo tvegati? Želijo konkurirati z nizko ceno blaga, hkrati pa se ne zavedajo, da je lahko konkurenčna prednost opravljena celostna storitev dobave? Jim kupci postavljajo pogoje dobave?

Iz prakse lahko potrdimo, da podjetja kljub dobljenim rezultatom kar pogosto uporabljajo klavzulo DDU. Blago na svoj riziko dostavijo do kupčevih vrat. Predvsem pri manjših kupcih blago tudi razložijo, čeprav jim po tej klavzuli tega ni treba. S tovrstno storitvijo dosežejo konkurenčno prednost pred ostalimi dobavitelji, hkrati pa z blagom prodajo tudi ostale storitve.

Pri klavzulah DDU in DDP ima največ obveznosti prodajalec, vendar pa hkrati z blagom proda še pripadajoče logistične storitve, kar mu prinese dodaten zaslužek pri prodaji blaga. Z dodano vrednostjo na blagu tako doseže višji dobiček poslovanja.

5.5 DOKUMENTI

Graf 7: Incoterms v dokumentih

Na podlagi dobljenih odgovorov smo ugotovili, da imajo predvsem pogodbe in fakture navedene klavzule Incoterms. Navajanje klavzul na dobavnice se podjetjem ne zdi tako pomembno.

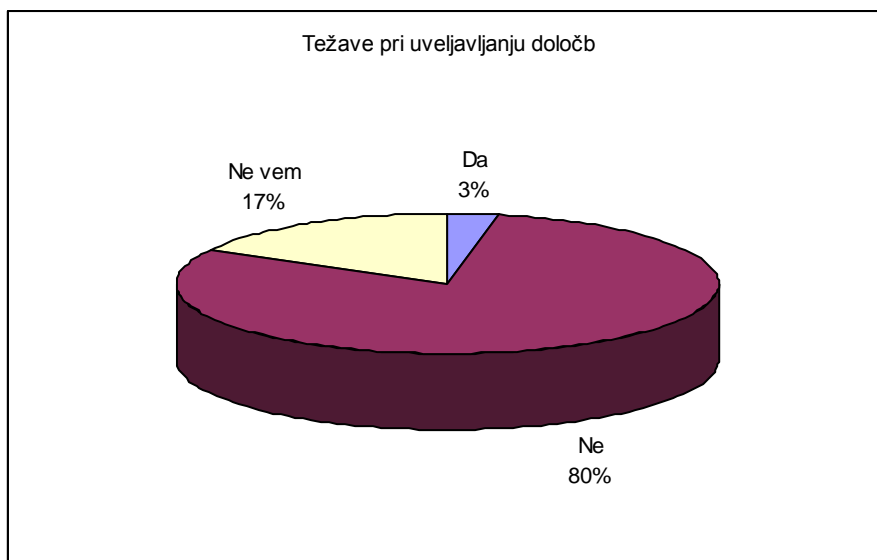
Na vprašanje, zakaj dokumenti ne vsebujejo klavzul, smo dobili naslednja pojasnila:

- prodajamo večinoma na slovenskem trgu, v skladu s pogodbami,
- pri nabavnih pogodbah ne uporabljamo direktne navedbe klavzul Incoterms, ker imamo v tekstu pogodbe ta del drugače formuliran,
- ker je klavzula navedena na fakturi,
- v kolikor so zahtevane, jih napišemo tudi na dobavnice,
- ker večina manjših strank nima pojma o Incoterms,
- ne zdi se nam potrebno,

- večino strank imamo v Sloveniji, katerim prodajamo v skladu s pogodbeno dogovorjenimi pogoji.

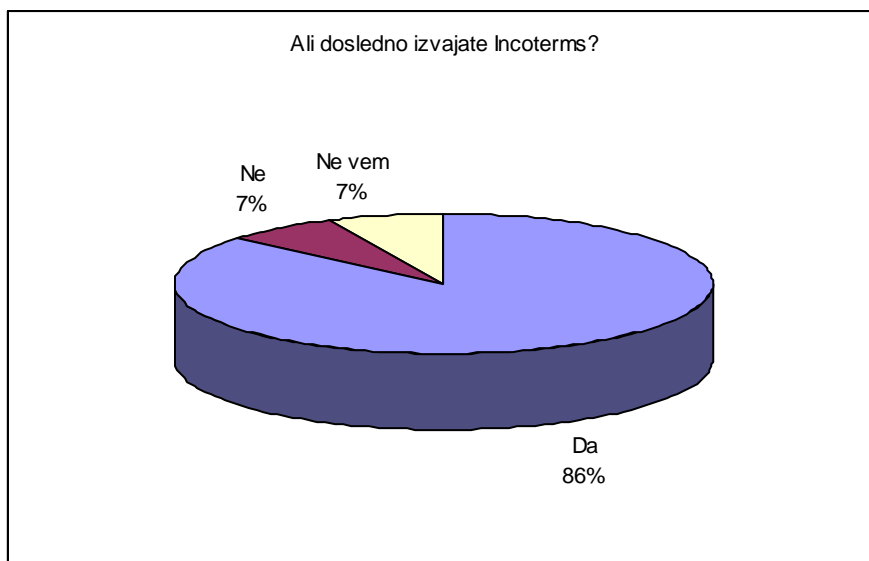
5.6 UVELJAVLJANJE DOLOČB

Graf 8: Težave pri uveljavljanju določb

Več kot tri četrtine podjetij pri uveljavljanju določb iz klavzul Incoterms ni imelo nobenih problemov. Iz tega lahko sklepamo, da sta obe pogodbeni stranki dobro seznanjeni s klavzulami in da poznajo obveznosti in dolžnosti v primeru uveljavljanja le-teh. Lahko pa tudi domnevamo, da podjetja niso imela nobenih škodnih primerov pri nabavi ali prodaji blaga, zato posledično ni nobenih zahtevkov za uveljavljanje določb.

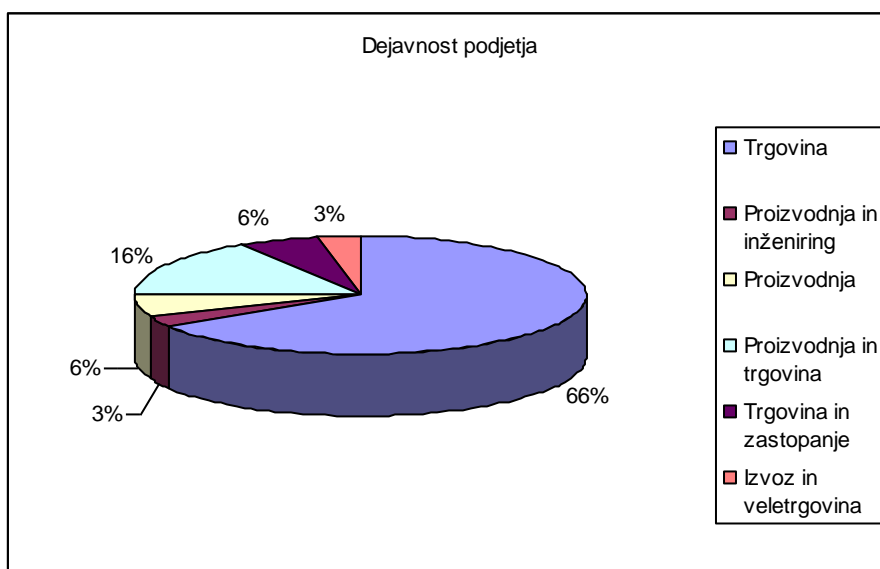
5.7 IZVAJANJE INCOTERMS

Graf 9: Izvajanje Incoterms

Tudi pri tem vprašanju smo dobili precej visok odstotek (86 %) pozitivnih odgovorov. To pomeni, da se v podjetjih zavedajo pomena klavzul Incoterms. Tako je potrjena četrta predpostavka.

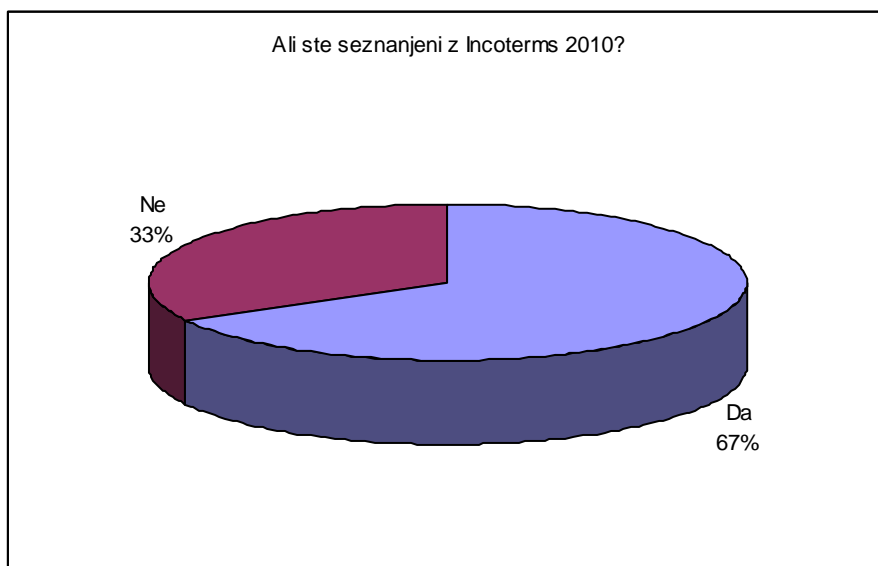
5.8 DEJAVNOST PODJETJA

Graf 10: Dejavnost podjetja

Na anketo se je odzvalo največ podjetij, ki se ukvarjajo s trgovino kot edino dejavnostjo, nato sledijo podjetja, ki se ukvarjajo s proizvodnjo in trgovino hkrati. Nekaj podjetij se ukvarja samo s proizvodnjo, ostala podjetja se ukvarjajo z različnimi dejavnostmi hkrati. Dobljeni rezultati potrjujejo peto predpostavko.

5.9 SPREMLJANJE NOVOSTI

Graf 11: Seznanjenost podjetij z Incoterms 2010

Podjetja spremljajo novosti na tem področju, kljub temu pa jih večina še vedno uporablja Incoterms 2000. Kar 67 % podjetij potrjuje našo šesto predpostavko.

6 ZAKLJUČEK

V diplomski nalogi smo raziskali uporabo klavzul Incoterms v slovenskih podjetjih. Izbira teme diplomske naloge je namreč temeljila na ugotovitvah, da v Sloveniji ni veliko raziskav ali statističnih podatkov o uporabi posameznih klavzul pri poslovanju podjetja.

Ugotovili smo, da so klavzule Incoterms ključni element vsake kupoprodajne pogodbe. Medtem ko v osnovi kupoprodajna pogodba določa količino, ceno in lastnosti blaga, dogovorjene klavzule urejajo dobavo blaga. Z določitvijo klavzule se pogodbeni stranki dogovorita o dolžnostih in pravicah pri dobavi blaga, ne urejajo pa prenosa lastninske pravice na blagu ali posledice kršitve pogodbe. Ker se Incoterms občasno posodablja, je priporočljivo, da se pogodbeni stranki vsakič izrecno sklicujeta na ustrezno izdajo Incoterms.

Zato nas je v diplomski nalogi zanimala razširjenost uporabe posameznih klavzul na vzorcu podjetij. Podatke smo pridobili s pomočjo ankete. Na podlagi dobljenih rezultatov smo ugotovili, katere klavzule in katero vrsto transporta podjetja največkrat uporabljajo pri nabavi in prodaji blaga, dosledno uporabo klavzul in sledenje posodobitvam na tem področju

Rezultati raziskave so bili pričakovani: podjetja dosledno uporabljajo klavzule, sledijo posodobitvam, vendar je največkrat uporabljena »najenostavnejša« klavzula EXW. Glede na razpoložljivo literaturo, ki je kljub različnim avtorjem več ali manj povsem enaka, žal le goli prevod klavzul v slovenščino, ne moremo pričakovati kreativnosti pri izbiri primerne klavzule. Želimo si, da bi se avtorji tovrstne literature v bodoče dotaknili tudi konkretnih primerov, do katerih prihaja v mednarodni in domači trgovini, in tako podjetjem pomagali pri izbiri najprimernejše klavzule.

LITERATURA IN VIRI

Knjige:

- European Free Trade Association: *Osnove mednarodnega transporta*. Center marketing international, 1995.
- Jakomin, I., Jelenc, M., Vlačič, P. *Temelji poslovanja špedicije*. Portorož: Fakulteta za pomorstvo in promet, 2006.
- Makovec Brenčič, M., Damijan Pavlič, J. *Zunanjetrgovinsko poslovanje in mednarodno poslovanje. Gradivo za vaje*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1994.
- Ramberg, J. *Komentarji k Incotermsom*. Ljubljana: Center marketing, 1992.
- Kranjc, V. *Gospodarsko pogodbeno pravo*. Ljubljana: GV Založba, 2006.
- Tinauer, C. *Osnove obligacijskega prava*. Novo mesto: Visoka šola za upravljanje in poslovanje, 2002.

Revije:

- Glas gospodarstva*, junij 2003, članek Porazdelitev obveznosti, stran 54–55
- Pravna praksa*, 18. november 2010, LETO 29/967, ŠT.45 – Priloga Pravne prakse št.45 (967), leto 29 (2010) – 18. november
- Pravna praksa*, 10. februar 2011, LETO 30/977, ŠT. 5, članek Vključitev novih klavzul DAT in DAP Incoterms 2010 v prodajno pogodbo, stran 1517.

Spletne strani:

- <http://amcialicante.wordpress.com/2010/11/01/revision-incoterms-incoterms-2010/> (povzeto 23.8.2011)
- <http://www.incoterms.tk> (povzeto 2.3.2010)
- <http://incoterms.atSPACE.com> (povzeto 30.11.2010)
- <http://www.iccwbo.org/incoterms/id3037/index.html> (povzeto 24.3.2010)
- <http://www.iccwbo.org/Incoterms/index.html?id=40772> (povzeto 1.9.2011)
- <http://www.pf.uni-lj.si/media/grilc.peter.incoterms-av.pdf> (povzeto 2.2.2010)
- [http://www.reedsmith.com/publications/search_publications.cfm?widCall1=customW idgets.content_view_1&cit_id=29133](http://www.reedsmith.com/publications/search_publications.cfm?widCall1=customWidgets.content_view_1&cit_id=29133) (povzeto 3.9.2011)
- <http://www.student-info.net/index.php/studentopolis/knjiznica/datoteka/20838> (povzeto 20.2.2010)
- <http://www.tiktak.si/geslo/Incoterms-2000> (povzeto 10.7.2011)

KAZALO TABEL

Tabela 1: Primerjava Incoterms 2000 z Incoterms 2010	6
Tabela 2: Uporaba klavzul glede na vrsto transporta.....	7
Tabela 3: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli EXW	11
Tabela 4: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli FCA	12
Tabela 5: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli FAS	13
Tabela 6: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli FOB	14
Tabela 7: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli CFR	15
Tabela 8: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli CIF	16
Tabela 9: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli CPT	17
Tabela 10: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli CIP	19
Tabela 11: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli DAF	20
Tabela 12: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli DES	21
Tabela 13: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli DEQ.....	22
Tabela 14: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli DDU.....	23
Tabela 15: Delitev stroškov in obveznosti pri klavzuli DDP	24

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Transport pri nabavi.....	30
Graf 2: Posamezne vrste transporta pri nabavi.....	31
Graf 3: Incoterms pri nabavi	31
Graf 4: Vrste transporta pri prodaji	32
Graf 5: Posamezne vrste transporta pri prodaji	33
Graf 6: Incoterms pri prodaji	34
Graf 7: Incoterms v dokumentih.....	35
Graf 8: Težave pri uveljavljanju določb	36
Graf 9: Izvajanje Incoterms.....	37
Graf 10: Dejavnost podjetja	37
Graf 11: Seznanjenost podjetij z Incoterms 2010	38

KRATICE IN AKRONIMI

INCOTERMS: International Commercial Terms: mednarodni trgovinski termini

EXW: Ex Works: franko tovarna

FCA: Free Carrier: franko prevoznik

FAS: Free Alonside Ship: franko ob ladijski bok

FOB: Free On Board: franko na ladijski krov

CFR: Cost and Freight: stroški in prevoznina

CIF: Cost, Insurance and Freight: stroški, zavarovanje in prevoznina

CPT: Carriage Paid To: prevoz plačan do

CIP: Carriage and Insurance Paid to: prevoz in zavarovanje plačana do

DAT: Delivered At Terminal: dobavljeno na terminalu

DAP: Delivered At Place: dobavljeno na kraju

EDI: Electronic Data Interchange: elektronska izmenjava podatkov